

ડું, તેણી આગલ ચાલતી અને હું તેણીની
પાડે મારી ઘણીક બાંડી તથા ગોલાનો
રા એ અવસરને માટે સર્વ એસકી બનયાં હ-
તેઓ સાથે ચાલતી થઈ. અમે એક મોહટા
સ્થામાં એક ગંજવર દરવાજા આગલ, જ્યાં એક
નસ ખરતું હતું, ત્યાં જઈ ઉભાં, અને જ્યાં ર-
તા તરતજ સાફ કરી પાંજી સીપેલા હતાં; ફાં

દીધો. તેનીએ મારી આગ.. આવી મને કોટી
કરી એક નાહી ઉપર સાથે બેસાડી કે જેની
ઉપર ઘણા કીમતી લાકડાંનું હીરા જડેલું એક
તખ્ત ગાયથેલું હતું હતું. તેની બોલી, “બાનું,
તમેને અતર લગનમાં સામેલ થવાને મને લા-
વ્યાં છું, પણ હું આશા રાખું છું કે તમે જે
કીરયા જેવા ધારી હતી તેથી ઉલટીજ થસે.
મારો એક ભઈ, જે દુનયામાં સઉથી ખુબસુરત

એક ખુબસુરત જુવાન નાજનીને મને આવકાર દીધો (મકે ૧૮૮.)

નસની શેશનીથી જે દરવાજાને મથાલે સુનામાં
કોતરેલી નીચલી લીલી વાંચી: “હંમેસની મોજ
અને ખુશીનું આંખે મકાનછે.” તે ખુધી આરતે
ખારનું થોકવાથી તે ઉગાડવામાં આવ્યું.

મને થોકના નીચલા ખંદમાં લેઈ જવામાં
આવી, જ્યાંના એક મોહટા દીવાનખાનામાં, એક
બહુજ ખુબસુરત જુવાન નાજનીને મને આવકાર

ગનાયછે. તે તમારી ખુબસુરતીની તારીફ સાં-
ભરી તમારા પ્યારમાં એટલો તો પડ્યોછે કે,
તેનું નસીબ તમારા આધાર ઉપરછે, અને તમે
ચાહો તો તેને બહુ સુખી કરો યા કુખના ગા-
રમાં કુબાડો એમછે. તમારી પડવીથી તે વા-
કેછે અને હું તમેને ખાતરીથી કહું છું કે તે
પોતે પણ તમારી સાથે જોડાવાને થોડી લાયકાત
ધરાવતો નથી.”

દાલત મલી. ને એખલી ૯૦,૦૦૦ સીકવીનસની હતી. આએ પૈસાનું વ્યાજ મને સારી હાલતે રાખવાને ખસ હતું. મારા સોકના છ માસ ગુજરવા બાદ મેં મારે માટે દશ જુદા જુદા પોશાકો સીવારયા. ને એટલાતો કીમતી હતા કે તે દરેક પાછલ મને એક એક હજાર સીકવીનસ બેઠા; અને વરસ પુરે થતાં મેં તે પેહડવા માંડ્યા.

એક દીવસ હું એખલી મારા ઘરખતલાના કામમાં હતી ત્યારે મને જનાવવામાં આવ્યું કે એક ઘોરત મને મલવા માગતી હતી. મેં તેની ને મારી આગલ બોલાવવાનો હોકમ કીધો. તેણી એક જોહટો ઉમરની સ્ત્રી હતી. તેની જમીન ઉપર સર નમાવી મને સલામ કરી ગુ. થન મંડે બેસી બોલી, “ધ્યારાં બાનું, હું ને છુતાપણું લેઊં છું” તેને માટે તમેથી માંડી આ. હું; તમારી સખાવત વીશે ને મને ઊંચું મલે તેથી મને આટલી હીમત આવી છે. મને તમે નામવરને જનાવડું જોઈએ કે મારે પેટે એક નાહાની છોકરી છે, જેનીના આજ રોજે લગન છે; તેણી અને હું બને પરદેશી છઈએ, અને આએ સેહરમાં અમેને કોઈસે જોલખ નથી; નેથી હું બહું ગુચવાડામાં આવી પડી છું, કારણ અમારી મરજ છે કે અમે કાંઈ જોલખાન વગરના અને વગર આખના આદમી નથી એવું સાંજિવાલા, જેઓનો થાયથાય ઘણો છે, તેઓને દેખાડું; તેટલાં માટે ખુખસુરત નાજનીન, જે તમે મારે ત્યાં લગનમાં ભાગ લેવાની જોહર કરે તો, અમારા ઉપરનો તમારો આભાર અગનીત ધચલો સમજસ, કારણ જ્યારે તમારા ગુલકની જોરતો તમે નામવર જેવી બાનું ને અમારી સાથે દેખશે ત્યારે, અમે કોઈ રજડતાં અને બીન જોલખાનના આદમી છઈએ એવું નહીં સમજસ. પણ, અફસાસ! નેકખખત બાનું

જે તમે આએ મારી અરજ નામજુર રા' તો અમેને બહું ખેલત પેહિંચસે, અને બં કોઈને એવી અરજ કરવાની અમેને હીમત નહીં.”

આએ ગરીબ જોરત, ને રહતી રહતી લતી હતી, તેને સાંભરી. મને તેની ઉપર દય આવી. મેં કહ્યું, “નેક જોરત, તું દલગીર ના થા; હું તારી માંગની કપુલ કરું છું. કયાં જવાનું છે તે મને જનાવ અને હું કપડાં પેહડી તરત ત્યાં તારી પાછલ આવીશ.” તેની એટલી તો ખુશી થઈ ગઈ કે તેનીને હું અતકાંજી તે આગમજ મારા પગ ઉપર તેનીએ બેસો લીધો. “દયાલુ બાનું,” તેનીએ ઉઠી કહ્યું, “તમે નામવરે તમારી ચાકરડી ઉં ને જોહરખાની કરી છે તેના બદલો બોદા વાતી આપસે, અને મારે જીગર જેવું તમેએ ખુશાલ કર્યું. ને જ્યાંદા તે તમારું કરસે. તમેને તસદી આપવાને હજુ બહુ વખત છે; હું તમેને સાંજના બોલાવા આઊં ત્યારે મારી સાથે પધારસો તો ખસ થસે; તેટલાં માટે ત્યાં સુધી સાહેબ જોહરખાન.”

જેવી તેની ગઈ કે મેં મારા સઉથી સરસ કપડા, ગલાંમાં ખાટીનો એક જોહટો હાર, હાથે ખાંગરી, કાંતમાં જોરીંગ તથા આંગણે સઉથી સરસ હીરાની વીટી પેહરી; કારણ હું મું કામ જતી હતી તેના મારાં મનમાં આગમજથી જરા શક પેદ થયો.

રાત પડતાં તે ખુધી મને બહુજ ખુશી ભર્યાં જોહિ તેદવા આવી. તેણીએ મારા હાથ ઉપર બેસા લઈ કહ્યું, “મારી ધ્યારી બાનું, મારા જમઠના સગાં, કે જેઓ આએ જોહરની આખવાલી જોરતો છે, તેઓ એકથી થઈ છે; તમેને જ્યારે ગમે ત્યારે ચાલો હું તમેને લઈ જવાને તૈયાર ઉભી છું.” અમેએ તરતજ ચાલવા

હારે જનવાનો તમે નામવરની ખાહેસ હોયતો
સઘલી મારી ખેહન અમીનીની વાર્તાપરથી
રી પડશે.*

ખલીફ, ખહુ અજબખી સાથે ઝાખીડીની
વાત સાંભલવા પછે, વઝીરને હોકમ કર્યો કે
અમીનીને પુછે કે તેણીની છાતી ખધી સડથી
ભરાવાનું કારણ શું હતું.

* બુધા માણસ અને બે કુતરાની આગલ આ-
વી ગયલી વાર્તાને ઝાખીડીની વાર્તા ઘણે દરજે
મહત્તી આવેલી વાંચનારને માલમ પડશે.

સેહરા

તાહેબ, વખત થઈ ગ-
યાછે ન તમે. વધુ મારેથી ખોતી થઈ શકે
નહી.

સેહરીઆરે જોયું કે સેહરાઝાડી ને કેહનાર
હતી તે પરથી વાર્તાનો ખાકીનો ભાગ સમજ
પડશે, તેથી પોતે મનસે બોલ્યા, “ મને એ
વાત પુરેપુરી સાંભરવીતો જોઈએજ ;” એમ વી-
ચારી પોતે ઉઠ્યા અને સેહરાઝાડીને એક ઢી-
વસ વધુ જીવવા દેવાનો ઘેડાવ કર્યો.

દીનારઝાડીને તો અમીનીની વાર્તા સાંભર-
વાને અત્યત થઈ રહેહી હતી તેથી તેણીએ સુ-
લતાનાં ખહુ જલડી ઉઘાડી કહ્યું, “સેહરબાની
કરી અમીનીની છાતી ઉપર સડ કાંય પડ્યા

હતા, તે, પ્યારાં ખેહન, કહી સંભલાયો.”

સુલતાનાં—વાર ત્યારે વગર વખત ખોવે
હું તમાને જનાઉછું કે અમીનીની ખલીફને પો-
તાની વાર્તા નીચે મુજબ કહી :—

અમીનીની વાર્તા.

ધરમ ઉપર ચુસ્ત રેહનારાઓની પરવસી
કરનાર નામવર સાહ, તેની બોલી, તમે
નામવરને ને મારી ખેહને કહ્યું તે ફરી
કહી કેતાલો ઉપજાવવા વગર મને તમને જના-
વવાનું છે કે મારી માટાએ પોતાની એખલી
જાંઘી મુજબ માટે રેહવાને જુદા ઘર લેવા

પછે, ને મારા બાપનો વારસો હતો તે આપી
મારાં આજે સેહરના એક મોઢાટી મીલકત ધ-
રાવનારા ગ્રહસ્થ સાથે લગન કરી આપ્યાં.

મને પરનથાને એક વરરા ન મુજબ તોટલાં
મારો ખાવીદ મરન પાંમવાથી મને તેની સઘલી

ખથી અથવા કાંઈક ... પગને જ-
મીન લાગી. હું એક કાળી .ા તરફ ગઈ,
કે જે અધારામાં નેતલું મને દીસું હું તેતલાં
પરથી ધરતી હોય તેમ માલમ પડતી. દીવ-
સના મને માલમ પડ્યું કે તે ખલસોરાથી
આસરે વીસ માઈલને છે તે આવેલો વેરાન કી-
નારો હતો. મેં મારા કપડાં તડકાંમાં મુકવ્યાં;
અને ફરતાં ફરતાં મને જાત જાતનો મેવો તથા
મીથું પાણી મલ્યું જેથી મને જીવવાની આશા
આવી.

હું હજુતો એક છાયાં વાળી જગ્યામાં જઈ
વાસો કરું તેતલાં એક મોટા પાંખવાસો સરપ,
પ્રકા મારતો તથા પોતાની જીભ બાહર કાઢી-
ત મારી તરફ આવતો જનાયો, જેપરથી મેં
ધાર્યું કે તેને કાંઈ ઈજા થઈ હશે. હું તરતજ
તેને જોયું તો તેની પછવાડેથી એક ખીજ
પર મોટા સરપે પુછડી પકડી હતી
અને તેને મોટી જવા તે ચાહતો હતો. પેહલાંની
ખરાબ હાલત જોઈ મને દયા આવી અને ના-
હસી જવાને બદલે મેં હીમતથી પાસેથી એક
પથર ઊંચક્યો અને મારા સઘલા જરથી પેલા
ખીજ સરપ પર ફેંક્યો જે તેના માથામાં વાગવાથી
તરત મરણ પામ્યો. પેહલા સરપને છુતાપણું
મલવાથી તરત જીવે મર્યો.

મેં તેના પછવાડે તે મારી નજરથી ઝેપ થયા
ત્યાંમુખી જોયાં કર્યું. પછે પાછી છાયાડ તરે જઈ
હું મુતી અને તરત ઊંચકી ગઈ.

હું ઉઠી ત્યારે ઘણી અજાણી સાથે જોડીયું
તો મારી પાસે એક કાળી ચાંમડીની પાણ સા-
રા ઘટમની આરત હાથમાં જે સાથે બાંધેલી કાળી
કુતરી લેઈ ઉભી હતી. હું ઉઠી બેથી થઈ અને
તેની કોણ હતી તે જાનવા માંગ્યું. તેણી
બોલી “જે સરપને તેના કુશમનથી માર્યો હતો
તે ખચાચો તે હું છું. તમારી બેહદ મેહરબા-

નીનો પાક, જે જે કરુંછે તેથી વધારે સારી ર
વાલવાનો મને ખીજી કાંઈ જનાવું નથી. તં
રી બેહનાએ તમોને કરેલો દગો મને સારી ર
સ ખબર હતો તેથી તેવું વેર લેવાને, જેવી હ
છુતી થઈ કે, મારા જેવી ખીજ પરીજાને એ-
કથી કરી; અને તમારી બગદાદની વખારોમાં
તમારા વાહાણમાં ભરેલો સઘલો માલ લેઈ જઈ
નાખ્યો અને વાહાણને પછી કુખારી નાખ્યું.

આએ બે કાળી કુતરીઓ તમારી બેહનાએ કે
જેજાને એ અવતારમા મેં બદલી છે. પાણ એ
શીક્ષા એજાને માટે પુરતી નથી; મારી મરજ
છે કે તમોને હું કેહું છું તે પરમાને તમો એજાને
રાખસો.”

એટલું બોલી રહી તેણીએ પોતાની એક બ-
ગલમાં મને, અને ખીજમાં બંને કુતરીને ધરી
અને મારાં બગદાદનાં ઘરમાં લેઈ જઈ .ા
જ્યાં મારી વખારોમાં જે સંધી લાલત હું વા-
હાણમાં ભરી લાવેલી હતી તે જનાવા લાગી.
મને છોડી જવા આગમજ તે આરત મને બંને
કુતરી સવાધીન કરી અને બોલી, “જે તમોને
એજાની માફક કુતરી થવા નહીં ગમતું હોયતો,
દરયા ઉપર જે હાકમી કરે છે તેના નામથી હું
તમોને હાકમ કરું છું કે તમારી એ બંને બેહના
ને દર રાતના, એનીઓએ તમોને તથા તમા-
રા સાહાજાને જે કુખ દીધું છે તેની સજા ત-
રીકે સો ફતકા મારવાને જીલતા નાં.” મને
તેણીનો હાકમ કબુલ કરવાની ફરજ પડી. તે
દીવસથી હું એમને દર રાતે માર મારું છું; અને
તેને માટે મને બહુ ખિદ થાય છે તે તમો ના-
મવરે આપી નેયું છે. જે હું ફદન કરું છું તેપ-
રથી એ કામ બજાવવાને મને કેટલું કુખ થાય-
છે તે જાનવી આવે છે, અને એ મારાં કાંમને
માટે તમો નામદાર જોસો તો હું થપકા કરતાં
જાને વધારે લાયક છું. મારે જામું કાંઈક

હતી કે હું બેસુધ થઈ પડી, અને
બધા વખત એજ હાલતમા રહી કે તે અ-
માં તે વેપારી નાહસી ગયો. એ હુસ્યાર
જે નજીક મારો ગાલ બધા લોહીથી ભરઈ
હતો.

એટલું બોલતા દીવસ રોશન થયેલો જોઈ
રોહરાઝાડી ચુપ રહી ગઈ. સુલતાનને એ વા-
તથી જોઈ ઉપજતી હતી તેથી પુરેપુરી બીજે
રોજ સાંભરવાના ઇરાદાથી તે ઉથી ચાલતો
થયો.

બીજે રોજે રાત પુરી થવા આગમજ દીમા-
ઝાડી ઉઠી અને સુલતાનને હાંક મરી બોલી,
“પ્યારાં બેહન, અમીનીની વાર્તા કુરી કરો.”
સેહરાઝાડીએ જવાબ દીધો, “તેણીએ વાર્તા
ખાંચે પરમાને આગલ કહી સંભલાવી :—”

પેલી મારો સાથે આવેલી છુદ્ધી ઓરત ઘણી
ગભરઈ જવાથી મને ધીરજ આપવાની તજવીજ
કરવા લાગી. તેણી બોલી, “મારાં પ્યારા બાનું,
હું તમોથી માફી ચાહું છું, કારણ આંચે ખતાવ
મારી બેવકુફીથી ખનચાછે. એ વેપારી પાસે હું
તમોને લેઈ આવી તેનું કારણ એકે એ મારાં ગાં
મને રેહવાસીછે. એ સ્વપનામાં પણ વીચારયું ન
હતું કે તે આડું નીચ કરમ કરવાને હીમત કરસે.
પણ તમો હીમત ધરો અને ચાલો આપણે જ-
લહી ઘરે જઈએ. હું એ ઉપર એક જાતના મલમ
લગાડીસ જેથી એ ઘા એવોતો રૂઝઈ જસે કે
ત્રણ દીવસમાં એની જરાએ નીસાન રેહસે નહી.”
મારાં બેસુધ થવાથી હું એટલી નખલી થઈ ગઈ
હતી કે ચાલવાની મારાંમાં મુતલગ સક્તી રહી
હતી નહી, પણ જેમ તેમ કરી અંતે હું ઘર
પહોંતી અને પાછી બેસુધ થઈ ગઈ. તે અ-
વસરમાં તે છુદ્ધી ઓરતે પોતાના ઇલાજ કરી

લીધો; હું પાછી સુધીમાં આવી અને સુવા ગઈ.
મારો ખાવીંદ રાતના આંચા અને માફ માં-
થું બધેલું જોઈ કારણ પુછવા લાગો. એ કહ્યું
કે માફ માંથું કુખતું હતું, અને વીચાર કીધોકે
તેથી તે વધુ પુછસે નહી; પણ તેને મીનખતી
લેઈ તપાસ કરી અને મારા ગાલ ઉપરનાં ઘા
જોયો. તેને પુછ્યું, “આંચે ઘા સાથી પડ્યો.”
એકે એ કાંઈ ઘણું ઘાતકી કાંમ કર્યું ન હતું
તોપણ સાચું કેહવાની મારી છાતી ચાલી નહી.
વળી તે ઉપરાંત મારા ખાવીંદ આગવ ખરી વાત
કેહવાને મને સરમ પડા થઈ. તેતલા માટે એ
કહ્યું, “તમારી રજાથી હું કપડ વેચાતું લેવા
ગઈ, ત્યારે એક હેલકરી લાકડાંનો ભારો લેઈ
જતો હતો અને તે ગલી ઘણીજ સાંકરી હોવાને
લીધે તેના મારી નજદીકથી જવાથી મારા
ગાલને એક લાકડાંનો ગસેરા લાગો; પણ તેથી
કાંઈ ઘણું નુકસાન થયું નથી.” એ સાંભરી
મારો વર ખડુજ ગોસામાં આવી ગયો, અને
તેને કસમ લીધા કે તે હેલકરીને સજ કરયાં
વગર તે રેહનાર નથી. તે બોલ્યો, “કાલે હું
ફાજદારને હોકમ કરી બધા હેલકરીઓને ગ-
રદન મરાવીસ.” એટલા બધા નીરખપરાધીઓ

મારા આગલા વરના મરન પછે મેં પાછા પરનવાનો વીચાર છોડી દીધો હતો, પણ આવી એક ખુબસુરત છોકરીના કાલાવાલા મારેથી રદ કરી શકયા નહી. શરમદ જઈ યુગી બેસવાથી મારો વીચાર પામી જઈ તે અખલાએ તાલી પાડી અને તરતજ પાસેના ચોરડાનું બારનું ઊંઘાડ્યું અને એક દમામવાલો જીવાન મરદ ભપકા સાથે અંદર દાખલ થયો; જેને જોઈ એવા એકને હાથ કરવાથી હું ખડું મગન થઈ. તે મારી પાસે બેઠો અને વાતચીત પરથી મને માલમ પડ્યું કે તેની બેઠન કેહતી હતી તેના કરતાં તે વધારે તારીફને લાયક હતો.

જ્યારે તેણીએ જોયું કે અમા એક ખીજાંથી રાજી હતો ત્યારે તેનીએ ફરીથી તાલી વળાડી, અને એક કાજીએ આવી અમારા લગનના કોલ લખી તે ઉપર સહી કરી અને પોતા સાથે લાવે. "ચાર સપ્તસો પાસે સાખ કરાવી." મારા નવા ખાવીદ જે મારી પાસે એકજ કબુલાત લીધી તે એ હતી કે મારે તેના સીવાએ કોઈ ખીજા મરદને જોવો નહી, અથવા સાથે વાત વતીકે કરવી નહી, અને તેને મને વચન આપ્યો કે જો હું તેના આએ હાકમને તાયબે રહીસતો અને કસી ખાખદની ફરયાદ કરવાને તે કારન આપસે નહી. એવી રીતે અમારાં લગન થયાં.

મારા લગનને એક માસ ગુજરવા બાદ, મને કાંઈક કપરાંની ગરજ હોવાથી મેં મારા ખાવીદની રજા માગી કે તે જઈને વેચાનું લેઈ આઈ જે તેને ખુસી સાથે મને આપી. મારી સાથે તેથી પેલી આગલ જનાવેલી ખુધી ચોરત અને એ જોલામડીને લઈ હું બહાર ગઈ.

બાપારીએના નાહલામા જઈ પેહિંચતાંજ

* મુસલમાન ધર્મમાં એ એક સાદી બંધનની ક્રીયા હોવાથી લગનનો ગાંઠ બાંધવાને ધરમને, ઉપાશોજ હોયો જોઈએ એવી અગત નથી.

પેલી ખુધી બોલી, "ખારા બાઈ, તમને મી કપડું જોઈએ છે તેથી મારી એલખન જીવાન વેપારી પાસે તમને મને લેઈ જવું તેની પાસે ઘણી તરેહ છે જેથી તમને ફુકાને કાન રખડવું પડશે નહી. હું તમને ખાત થી કહું છું કે ખીજું કંઈ નહી મલશે તેવું પડું તે આપી શકશે." મારી ખાતરી થવા એક ખુબસુરત જીવાનની ફુકાંતમાં અમા દાખલ થયાં. મેં બેસી પેલી ખુધીને કહ્યું કે તેને કેહે કે તેની પાસે ઉનચાંમાં ઉનચું જે કપડ હોય તે દખાડે. તેણીએ મને પોતાનેજ તેની પાસે માંગવા કહ્યું; પણ મેં કહ્યું કે મારાં લગન થતી વખતની મારા ખાવીદ સાથેની એ એક એકસ બોલી હતી કે, "તેના સીવાએ ખીજા કોઈ મરદ સાથે વાત કરવી નહી."

તે વેપારીએ મને કેટલીક જાતના રંગ દાખાડ્યા જેમાનો એક મને પસંદ પડવાથી મેં તે ખુધીને તેની કીમત પૂછવા કહ્યું. તેને તે ખુધીને જવાબ દીધો, "એના મને પૈસા જોઈતા નથી, પણ જે એ બાઈ એનીના ગાલ ઉપર મને એક ચુમી લેવા દેએતો હું એ એનીને મક્ત આપી દઈશ." મેં તે ચોરતને કહ્યું કે તેને કેહે એ તેની માંગની બહુ બેઝબો ભરેલી હતી. મારો હાકમ બજવાની વીતી તેનીએ મને કહ્યું, "વેપારી જે માંગે છે તેમાં કાંઈ હુરખત નથી. તમને બોલવાની કાંઈ ગરજ નથી, માતર તમારો ગાલ એની આગલ ધરો." તે કપડાંથી હું એટલી બધી ખુસી થઈ હતી કે મેં બેવકફ જેવી એ તેનું કહ્યું કબુલ કર્યું. તે ખુધી ચોરત અને મારી ગોલાંમડીએ આડી ઉભી કે કાંઈ જોય નહી અને મેં મારો ખુરજો ઉચકયો; પણ ચુમી લેવાને બદલે તે વેપારીએ મને ગાલ ઉપર એવીતો કરડી કે તરતજ લોહી વેહવા લાગ્યું. એનાથી ઉપજેલું કુખ અને અખએબી એ-

બચારા મારયા જસે એવી મને ધાસ્તી લાગવાથી હું બોલી, “નેહરબાન ખાવીંદ, એટલે બધા ગેર ઇનસાફ થયેલા જોવાથી મને બહુ ખેદ ઉત્પન્ન થયો. નેહરબાની કરી એકું કાંઈ કરતાના નહીતરકે એ બધા ગુનાહ મારે સર ચોંતસે.” તે બોલ્યા, “ત્યારે સાચું બોલો, એ ઘા તમને કેમ થયો ?” એ જવાબ દીધો, “એ એક સાવરની વેચનારની ભુલથી થયો, જે મારી પછવાડેથી આવતો હતો. તે સાવરની વેચનારની નજર બીજી ગમ હતી તેટલાં તેનાં ઘણાંનો, કે જે પર સાવરની લાધેલી હતી, તેના ઘણા લાગવાથી હું પડી ગઈ અને બોયપર કાચ પડેલા હતા તે મારા ગાંઠમાં ખુંચી ગયા.” મારા વરે કહ્યું, “એમ છે ? ત્યારે કાલે સવારે, સુરજ ઉગવા આગમન, મોહટા વઝીર ગાઆફરને એ બાબદ જનાવામાં આવસે અને તે સઘલા સાવરની વેચનારાએને મારી નખાવસે.” એ કહ્યું, “મિલ્કતે પાતર, સાહેબ એકું કાંઈ કરતા ના, કારણ તેઓ નીરઅપરાધીછે.” તેને પુછ્યું, “અએ એવરત હું એપરથી શું ખર માનું ? જલદી બોલ કારણ મેં સાચી વાત તારેજ મોહટે જનવાનો થરાવ કર્યોછે.” એ જવાબ દીધો, “સાહેબ, ચાલતાં ચાલતાં મને ફેર આવવાથી હું પડી ગઈ, જેથી એ સઘલા બનાવ બન્યોછે.”

આએ છેલા મારા શબ્દો સાંભરી મારા વરને મીજસ જતો રહ્યો. તે બોલ્યા, “ખચીત તારાં જુઠાંનો કાંઈ પારજ નથી ! એટલું બોલી તેને તાલી પાડી, અને તરતજ ત્રણ ગોલાંનો આવી હાજર થયા. તેને તેઓને કહ્યું, “એનીને પકડો અને એરડાની વચમાં જમીનપર નાખો.” તે ગોહાકમ બજાવ્યા ; એકે માફ માથું પકડ્યું, લાભોએ તેના બીજાએ મને પગમાંથી ધરી; અને ત્રીજાને તે તરવાર લાવવાનો હાકમ કર્યો. તે તરવાર લાચો તેજાજ મારા વરે હાકમ કીધો, “એનીના બે

તુકદા કરી તાઈઝીસ નદીમાં ફેંકી આવ : ઉપર મારો જન ફસાન કરેછે તેઓ જયા જુકું બોલી થયેછે ત્યારે તેના હું એવા કરું.” જ્યારે તેને ગોલામને તેના હાકમ મલમાં લાવવાને આનાકાની કરતો જોયો તે બોલ્યા, “કેમ, વાર સાની જાયછે ? સ માટે તું ખોતીછે ?”

તેપરથી તે ગોલામ બોલ્યા, “બાનું, ત મોહતને કાંચે છે. તમે મરણ પાંખો તે આગમન તમાને કાંઈ કેહવું હોયતો તેના વીચાર કરો.” એ એક વાત કેહવા માંગી જેની મને તેને રજા આપી. એ માથું ઊંચકી મારા વર તરફ કાલાવાલા કરતી નજર ફેંકી કહ્યું, “અફસોસ મારો કેહવા હાલ થયાછે ! શું જુવાનીના બાહારમાંજ મારા મોહટે સેતાબી કરીછે ?” મારેથી વધુ બોલકાશું નહી કારણ રડવાળી અને દયકાં ખાવાથી મારી જખાં ઉપડી શકી નહી. મારા વરને જરાએ દયા પેડા થઈ નહી, પણ તેથી ઉલતોજ તે મને થપકો આપવા લાગો ; અને તેને જવાબ દેવાની તબવીજ કરવી સઘલી ફાકત હતી. એ કાલાવાલા કરી માફી ચાહી, પણ તેની તેને દરકાર રાખી નહી, અને ગોલામને મારી ગરદન છાંતી નાખવાનો હાકમ કર્યો. તેજ પહે પેલી ખુધી એવરત, જે તેની દાસી થતી હતી, તે અંદર દાખલ થઈ અને ગુથનપર પડી તેના ગુરસોનરમ પાડવાની તેનીએ તબવીજ કીધી. તેની બોલી, “મારા બેટા, મેં તને કુધ પાઈ ઉછેરચો તેના બદલામાં એનીને જીવતદાન બખસવાને હું માગી લેજીછું. ચાદ રાખ કે જે બીજાંને મારેછે તેને પણ મારનારછે, અને તેટલાં માટે તું તારી આખરને ઝાક લગાડસે અને માનસ જતમાં તારે વાસ્તે ધીકાર પેડા કરસે. એવા જુલમાતને માટે ફુનયાંમાં શું બોલસે ?” તેનીએ ચોતાની માંગની રડતી ચસમે એવીતો

તરક રીતે કરી કે મારા વરને પોતાના ફરવવાની ફરજ પડી.

ને પોતાની દાસીને કહ્યું, “વાર ત્યારે, તારે હું એનીની છાંદગી સલામત રાખું; પણ રીના ધુના એની છાંદગી સુધી ચાદ રાખવાને નીને કાઈપણ નીસાની આપ્યા વગર રહીસ ફી.” એ પછે તેનાં હોકમથી મારી છાતી અને જુ ઉપર એક જોલાએ નેતરવટે એટલાતો તકા લગાવ્યા કે તેથી મારી ચાંમડી તથા માસ ઉપડી ગયું અને હું બેભાન થઈ પડી. એ હાલતમાં તેની કૃતતામાં મદદ કરનારા જોલાએ પાસે તેને મને બીજા ઘરમાં મોકલી દીધી જ્યાં પેલી ખુધી આરતે મારી ખરદાસ્ત લીધી. હું ચાર મહીના સુધી બીછાનું છોડી સફી નહી. અંતે હું સારી થઈ; પણ મારી ખુશી ઉપરાંત તમેએ ને સઃ ગઈ કાલે જ્યાં છે તે એમના એમ રહી ગયા છે.

જેવી હું ચાલવાને શક્તિવાન થઈ કે મે મારાં જુના ઘરમાં જઈ રહેવાના થેડાવ કર્યો કે જે મારા પેહલા વરના મોહતથી માહરે સ્વાધીન થયું હતું; પણ તે મને જડયું નહીં. મારા બીજા ખાવીદે તેના ગોસ્સાના જહનુનમાં તેને તોડી પડાવી નાખ્યું હતું એટલુંજ નહી, પણ જે મોહલામાં તે હતું ત્યાંના સઘલા ઘરે જમીનદાસ્ત કરાવી નાખ્યાં. હું ધારું કે એટલા અંત સુધી કોઈ બીજા એક પોતાના ગોસ્સાને પોંદચવા દીધા ન હશે; પણ મારેથી કોણની સાચુ ફરયાદ કરી શકાય. એ ઘાતકી કરમનો કરતા પોતે છુપાઈ રહેવાને ફતેહ પાંચેએ. અને એવું વીચાર કે જો તે મને મલી આવ્યો હોતે તો, શું આએ દખલતું નથી કે આટલું ખડું કરવાને તે પુરતો અખત્યાર ધરાવનાર હોવો જોઈએ? ત્યારે એવા એ.

કની સાથે ફરયાદ મચાવાને હું કવી રીતે હીમત કરી શકું?

એવી રીતે એખલી અને વગર સાહેતાની થવાથી, મને મારી પ્યારી બેહન ઝોખીડીને આસરે લેવો પડ્યો, જેનીની કાહાનીથી તમે નામવર હમનાજ વાકેગાર થયા છે. એણીને જે મારા પર પડેલી જશ જાહેર કરી; એને એ પોતાની હમેસની માયાથી મને આવકાર દીધો અને મારું દુખ ધીરજ રાખી સહન કરવાની સલાહ આપી. તેણી બોલી, “એ પરમાણે દુનયાનું ચકર ચાલતુંજ આવ્યું છે, જેથી કેટલીક વખત આપણુ આપણી દાલત, દાસ્ત અથવા આપણા આસનાવોને ખોટી બેસીએ છીએ, અને કેટલીક વખત તો એ સઘલાને એકદમજ નાશ થાય છે.” પોતે જે કહ્યું તેની સચ્ચમાં તેણીએ પેલા જુવાન સાહાજાહના પોતાનીજ બેહનની અંદેખાઈથી નીપજેલાં મોહતની વાત કહી; વળી તેએ કારી કુતરીના અવતારમાં કેમ બદલઈ તે મને જનાવ્યું; અને અંતે પોતાની તરફની હજારો પ્યારની ઇધાની દેખાડી તેણીએ મને મારી સઉથી નાહાની બેહનસે પીછાન કરાવી, જેણીએ પોતાની માતાના મોહત પછે એણીની સાથે રહેવાને દસ્ત ધાર્યું હતું.

અમે પછે ત્રણે સાતે મલવાને માટે ઇશવરનો ઉપકાર માન્યો, અને અમારી છાંદગી વગર પરનવે તથા એક બીજાંથી જુદા પડ્યાં વગર ગુજરવાનો થેડાવ કર્યો. એ એકાંત છાંદગીની અત્રિએ જોજ જલવી છે. ઘરનો સનસાર ચલાવવાનું મારે સ્વાધીન હોવાથી, જેબી અત્રિને જોઈતું તે ખરીદ કરવાને હમેસ હું પોતે જતી હતી. ગઈ કાલે તે કારણ સાંઈ હું બાહર પડી, અને જે મે ખરીદ્યું તે એક હેલકરી પાસે ઉચકાવી લાવી. એ હેલકરી એક હાજર જવાબી તથા હસતુખો સખસ જનાવાથી અત્રિએ

કે, તેનીની મન કોઇ રોજે પણ ગરજ
અને તે વેળા જો તે મધેથી માતર બેજ
હું ખારસતો, તેની કોઈસસ પર્વતથીબી
હશે, તોપણ એકપલમાં મારી પાસે આવી
૪૨ થશે.

ખલીફ—ખાનુ, તે બાલનું ગુચકું કયાં છે ?

ઝાબીડી—તે વખત પછે જો એ બાલની
બેટલી તો સંભાલ લીધી છે કે તે હું મારી પા-
સેજ રાખી ફરે છે.

એટલું કહી તેણીએ તે બાહર કાઢાડ્યા,
અને જે દાખલામાં તે ચુક્યા હતા તે ઊંઘાડી
ખલીફને દેખાડ્યા. તેપરથી ખલીફે કહ્યું, “વાર,
ત્યારે તે પરીને તમે અતરે બોલાવો ; એ કરતાં
વધારે સારો અવસર તમને તેનીર, આવકાર
દેવાને મલકે નહીં, કારણ મારી પોતાની મરજ
તેણીને જોવાની છે.”

ઝાબીડીના હા પાડવાથી, આતસ મંગાવામાં
આવ્યા, અને તેણીએ બાલનું આખું બંદલ તે
મધે નાખ્યું. તરતજ મેહલ ધુજવા લાગો, અને
ઘણા શીંગાર સાથની એક આરતના અવતારમાં,
તે પરી, ખલીફની સનમુખ આવી ઉભી.

“ધરમને માન આપનાર પર હોકમના ચ-
લાવનાર સાહે, ” તે પરીએ ખલીફને કહ્યું,
“તમે નામવરના હોકમને તાયબે થઈ ત-
મે નજડીક હું આવી ઉભી છું. જે ખાનુએ,
તમારા હોકમથી મને અતરે તેડી છે, તેને એક
વેળા મને જોહટી મદદ કરી હતી. એનીની
તરફ મારી નીમખહલાલી ખતાવા, જે એનીની
બે બેહુનેને કુતરી બનાવી તેમના ઘાતકી કર-
મની સજાએ પોહોંચાડી છે ; પણ જો તમે ના-
મવરના હોકમ હાથતો હું તેઓને તેમના અ-
સલ અવતારમાં પાછી લાવીશ.”

ખલીફ—રાખી પરી, તમે એમ કરવાથી
અને અતી ખુશી કરશો ; તમે એટલીજ તેઓ-

પર જેહર કરો અને જે એઓ ઉપર બર્સતી
ગુજરી છે તેના થોડો ઘણો બદલો વાલવાની હું
તબવીજ કરસ. પણ એ ઉપરાંત આએ ઓ-
રત, જેનીના કોઈ છુપઈ બેઠેલા ખાવીદ એનીની
ઉપર કદ વનાનો સૈતમ ગુજરયો છે તેને માટે મારે
માગી લેવું છે. બેશક, જેમ તમેને હવેસ ખબર પ-
ડે છે તેમ, એનીને કુખ પેડા કરનારનાં નામથી તમે
જનીતા હશો ; જે નાપેકાર, માતર એનીની તરફ
આવી ઘાતકી ચાલ ચલાવીનેજ રાજ રહ્યો નથી,
પણ એનીની સઘલી દાલતના વતીક તેને નાશ ક-
ર્યો છે. મને બહુ અબજોબી પેડા થાય છે કે
મારાં રાજમાં, મારી જનમાં આવ્યા વગર, આવું
ધર કનિસાફનું તથા નીરદય દુઃખ કરવામાં કેમ
આવ્યું છે.”

પરી—તમે નામવરની ખુશીને માન આપી
હું એ બને કુતરીઓને તેમના આગલા અવ-
તારમાં બેદલીશ, તથા આએ આરતના સઘલાં
સડ એવાતો સાફ કરી નાખસ કે તેની તદ્દન
નીશાન રહેશે નહીં ; અને છેલ્લે એની સાથે
એરી ચાલ કોણે ચલાવી છે તેના નામથી તમને
વાકેફ કરીશ.

ખલીફે ઝાબીડીના ઘર મધેથી તે બે કુતરી
મંગાવવાનો હોકમ કર્યો. તેઓના આવવા પછે,
પરીના હોકમથી તેનીને એક પાણીનું ગલાસ
લાવી આપવામાં આવ્યું. તેણીએ તેપર કાંઈક
ભનતર ર્યું, જે કોઈને પણ સમજ પડ્યું નહીં ;
પછે તે મધેથી થોડું પાણી અમીનીપર તથા બા-
કીનું બને કુતરીઓપર ફેંક્યું, જેથી તે કુતરીઓ
બે અતી ખુબસુરત સ્ત્રી બની ગઈ અને અમીની-
પર જે સડ હતા તે જતા રહ્યા. એટલું કરી તે પ-
રીએ ખલીફને કહ્યું, “નામવર શોહનશા, મને ત-
મેને હવે જે અનજના ગ્રહસ્થે અમીની સાથે
નકા કર્યું છે તેનું નામ જનાવડું બાકી રહ્યું છે.
તે તમારો ઘણો અતલબના ખેસી થાય છે, કારણ

તેને થોડીક મોજ મેલવવા અમારી સાથે રાખ્યો. અંધારૂં થતાં ત્રણ જોગીઓએ આવી અમારા ઘરનો સહવાર લગન આસરો માંગ્યો. અમારે કેટલીક કપ્પલાત લેઈ તેમને દાખલ કર્યા, જે કપ્પલાતો પાલવાને તેઓએ ખુસી જનાવી હતી; અને અમારી સાથે તેમને જમાડયાં પછે તેઓએ પોતાની રીતી પ્રમાણે ગાણું ગાઈ અમારી ગમતમાં વધારો કર્યો. ગાણામાં અમે મસગુલ હતાં તેતલાં અમારૂં બારણું ફરી થોકાડું. એ થોડનાર ત્રણ મસુલના સારા દખાવના વેપારી હતા, અને જેઓએ પણ જોગીના જેવીજ માંગની કરી. અમારે તેમને પેહલાઓનીજ કાણી કપ્પલાત લેઈ દાખલ કર્યા; પણ એ બને તોલીઓએ તે પાલી નહી. એકે ઇતિહાસની રાહે તેમને સીપસા કરવાની અમારામાં સકતી હતી,

તોપણ તેઓની તવારીખ જાની તથા ઘર, તેમને એકદમ રખસુદ આપી રાતના ડતા મેલીને, લેવામાં સતોશ પાંગ્યા.

ખલીફ હાડન અલરસીદ આમે અજાન કાહાની સાંભરી બહુ મગન થયો અને જે એથી કેટલો આશચર્ય પાંગ્યો હતો તે જ કીધું.

સેહરાઝાડી—પણ શાહેબ વખત થઈ ગયે છે તેથી પેલી બે કુતરીને ખલીફ કેમ જાકુદથી છોડવી તે હું જનાવી રાખતી નથી.

સેહરીઆરે ધારણ કે ત્રણ જોગી અને પાંચ આરતોની વારતા મુલતાના ખીજે રોજે પુરી કરસે; તેથી તેણીને એક દીવસ વધુ છુવતી રાખવાનો વીચાર કરી તે ચાલતા રજો.

વખતસર દીનારઝાડીએ સેહરાઝાડીને ઉઠાડી કહ્યું, “જે તમે ઊગથી ફરેગ થયાં હોવોતો, પેલી બે કાલી કુતરીને પોતાના અસલ અવતારમાં શી રવેસે લાવવામાં આવી તથા પેલા ત્રણ જોગીઓનું શું થયું તેથી અમને વાકેફ કરો.”

સેહરાઝાડી—હું તમારી ખાહસ પુરી પાડું છું.

પછે સેહરીઆર તરફ ફરી તેનીએ પોતાની વારતા નીચે મુજબ કરવા માડી :—

સાહેબ, ખલીફની હોંશ પુરી પડવા પછે, પોતે, તે જોગી શાહઝાડા તથા પેલી ત્રણે આરતોને, પોતાની સખાવતની સામેતી આપવાનો ઘેડાવ

કર્યો. હવેસ માફક વજીરને વચ્ચે લીધા વગર તેને પોતેજ ઝાખીડીને કહ્યું; “ખાનું, જે પરી તમને સરપના આકારમાં મલી હતી તથા જેને તમેને આણું સખત કાંમ સોંપ્યું છે, તે કયાં રહે છે તેની તમાને કાંઈ ખબર છે? અથવા ખીજી રીતે બોલતો, તોણીએ તમને ફરી કોઈવાર મલવાની કપ્પલાત આપી છે કે જે વેળા તેની તમારી બંને બેહોનાને તેઓના અસલ અવતારમાં લાવી રાકે?”

ઝાખીડી—નામવર સેહનશાહ, હું તમાને જનાવાને જુલ્હી ગઈ હતી કે, એ પરી મને પોતાના બાલનું એક ગુચ્છું આપી ગઈ છે, એણે

આગલ લગ્નના લખતો થયાં; અને
તેત ખલીફ હાદન અલરસીદ આતાલાં કુ-
યયલા આદમીઆની મદદ કરી હજારો હ-
આસીરવાદ પાંચો-

આએ વાર્તા સેહરાગ્રાહીએ પુરી કરી ત્યારે
વખત હોવાથી ખીલ વાર્તા તેનીએ નીચે અજબ
સહર કરી :—

સીનખાદ ખલાસીની વાર્તા.

સાહેબ, જે હુમનાજ કહેલી વાર્તામાં આવી
ગયલા, ખલીફ હાદન અલરસીદના રાજમા,
ખગદાદ શહેરમાં એક ગરીબ હીનખાદ નામનો
હેલકરી રહેતો હતો. એક દીવસે ગરમ રૂતુમાં
તેને એક મોહટો બાળ શહેરના એક નાકેથી
બીજે નાકે લેઈ જવાનું કામ મળ્યું હતું. ઘણા
થાકી જવાથી અને લાંમબી મંજલ બાકી હો-
વાને લીધે તે એક મોહલામાં સારો પવન હતો
તથા જ્યાંની પગથીઆપર ગોલાબ છતેલો હતો
ત્યાં આસાએસ લેવાને ગયો. થાક ખાવાને એ
કરતાં બેહતર જગ્યા તેને મલવી માહલ હતી;
જેથી એક મોહટાં ઘર આગલ પોતાનો બાળ
ઉતારી તેની પાસેજ તે બેઠો.

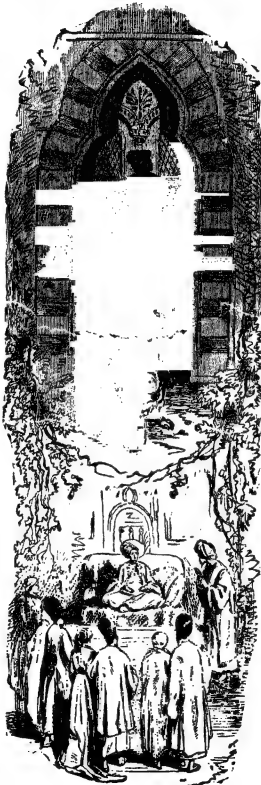
એ જગ્યાપર જઈ લાગવાથી તે બહુ ખુશી
થયો, કારણ તરેહવાર ખુશબોઈ અને ગોલાબ
સાથે બેરાએલી હવા ત્યાં આવતી હતી તેથી તેને
ઘણી શાનતી પેઠા થઈ ઘણું વળી ઘર મધેથી
ગાયણ તથા પક્ષીઆના સરોદ નીકલતા હતા તેથી
પણ તેને ઘણી નોજ મલવા લાગી. આએ ગાયણ
તથા ઉમદા ખસબોઈના વાસથી તેને ધાર્યું કે એ
ઘર મધે ખાનાની મજલસ હશે. એ રસ્તે તેને
ઘણી થોડોવાર આવવું થયું હતું તેથી ત્યાં કોણ
રહેતું હતું તેની તેને ખબર હતી નહીં; પણ

પોતાની અજબબી પુરી પાડવા દરવાજામાં એ
શકી કપડાં પેહરી જે તોફરો ઉભા હતા તેમાંથી
એકને જઈ ઘરે ધનીનું નામ પુછ્યું. તેએમાંથી
એકે જવાબ દીધો, “અરે! તું ખગદાદમાં વસેછે
ને તુને, આએ સીનખાદ ખલાસીનું ઘરછે,
એવી ખબર નથી, જે દુનયાની આસપાસ
મુસાફરી કરી આવવાને માટે પ્રખ્યાત થયોછે.”

હેલકરીએ સીનખાદની દાલતને માટે આંબગ્યું
હતું તેથી પોતાની કંગાલ હાલત સાથે તે સ-
રખાવી તે બલાપો કરવા લાગો; અને તેના વી-
ચારમાં વીચારમાં આસમાન તરફ નજર કરી
બીજા સાંભરે તેવા મોહટા અવાજે બોલવા લા-
ગો, “કુલ દુનયાને પેઠાના કરનાર સર્વ શક્તીવાન
બાપ, મારી અને સીનખાદ વચ્ચેની હાલતને તું
વીચાર કર! હું દરરોજ જેહમત તથા દુખ સો-
સી મારા પોતાને તથા કુતુંબને માટે ભાયગે રો-
તી પેઠા કરું છું; જ્યારે સુખી સીનખાદ ખાંડી
બન પૈસો વેરી નાખેછે, અને હર્નસ નોજમ-
જાહમાં લેતેછે. એને એકું શુ કર્યું છે કે તે
તારી બક્ષેસોના ઝરો એના ઉપર રેડી દીધોછે!
અને આવી કંગાલ હાલત પાંમવાને જે એવો
તે શું કાણા કર્યો છે?” આએ રીતે પોતાની
ફરયાદ પુરી કરી એક દલગીરીમાં ગરફતાર થ

તે સાહાગ્રાહો આમીન,
તમા નામવરનો વડો
બેનોછે; જેને એ બાંનું.
ની ખુબસુરતીની તારીફ
સાંભરી, પ્યારમાં ગરકાવ
થવાથી, એનીને તાલ-
મેલથી પોતાને ઘેર બોલા-
વી, એનીની સાથે લગ્નનો
ગાંઠ બાંધ્યા હોતો. એ
સાહાગ્રાહએ જે માર
પોતાની બાયડીને મરા-
વ્યો તેને માટે તેને કંઠ-
હુકે વાજખી કારણું પ-
લ્યું હતું; કારણ તેની
આરત દાખલ એ બાંનું
જરા વધારે હુધથી બા-
હર ગઈ હતી, તથા જે
જુથાં કારણે એનીએ
આપ્યા તેથી એનીના
ધુનાહમાં વધારો કર્યો
હોતો. તમા નામવરની
સઘલી હોંશ પુરી પાડ-
વાને માટે મારે એજ કે-
હવાનુંછે;” અને એ પછે
તેની ખલીફને સલામ
કરી, ગેપ થઈ ગઈ.

શેહનશાહ આએ
સાંભરી બહુજ અજબ
થઈ ગયો; અને પોતાથી
જે જે ફરકાર થયો
હોતો તે જોઈ બહુ સં-
તોશ પાંખો તેને એ સ-
ઘલાને માટે એવોતો
બદોખસ્ત કર્યો કે તેથી

ખલીફની આંખને (સફ ૧૬૪.)

તેની યાદગારી ન.
સુધી રહી ગઈ.
લાં તેને પોતાના બેટા
મીનને બોલાવ્યા; :
તેના છુપા લગ્નની
તાને ખબર થઈ હત
તથા તેની આરતની તે
જરાને માટે શી અવરથ,
કરી હતી, તે તેને જ-
નાવો. એ ઉપરથી પો-
તાના બાપના હોકમની
વાર જોયાં વગર તે સા-
હાગ્રાહએ અમીનીને ત-
રતજ પાછી કબુલ કરી.

એ પછે ખલીફે કહ્યું
કે તે પોતાનું દીલ ત્યાં
હાથ ઝાંખીને આપેછે;
અને ખીજ ત્રણ બે-
હોનોને ત્રણે જોગીઆને
આપવાની દરખાસ્ત ક-
રી, કે જેઓ પણ રાજ-
નાજ બેટા હતા, અને જે-
ઓએ તેનીઆને પોતા-
ની આરતો દાખલ ક-
બુલ રાખી. ખલીફે તે
દરકને બગદાદ શેહર-
માં એકેક ભપકાદાર મેહ-
લ બંધેસ કર્યો, પોતાના
રાજની માહટામાં માહ-
ટી પડવીએ પોહોચાડયા,
અને પોતાની દરબારમાં
સાંભેલ કર્યા.

બગદાદ શેહરના કા-
ળને બોલીવી, સાખ-

ધી અરેબીઅન નાઇટ્સ.

૧૬૬૩ી ભરયા બોલો મેં આચરયાછે, જે
હું તમોથી માફી ચાહું છું." સીનબાદે જવાબ

હાલત સમજાવું, અને તે માટે તમોને થપકો
આપવાને બદલે હું તમોને ફીલાસો આપવા મા-

મધલી મીન્નલસને તેને કુનસ બજવી (મઝે ૧૯૭.)

ફીલો, "તમો એવું નો ધારતા કે એ તમારી
ફરયાદને માટે મેં ગોસ્સો કર્યોછે. હું તમારી

ગુલું. પણ મારે માટે ને તમો બુલ કરોછો
તેથી તમોને મોકલા કરવાનો મારો ધરાદો છે.

યલો આદમી મુઆફક તે હાથ પગ અફાડવા લાગે.

હેલકરી, એ મીસાલ પોતાની દલગીરી જાહેર કરતો હતો, તેવામાં ઘર મધ્યથી એક નોકરે આવી તેનો હાથ જાલી, પોતા સાથે જવા તેને કહ્યું,

કારણ તેનો સેઠ સીનબાદ, તે હેલકરી કાંઈક વાત કરવા માંગતો હતો.

ઉજેરકું થવાથી સેહરાગાડી ચુપ રહી, બીજે દીવસે નીચે મુજબ તેણીએ વાર્તા આ કહી સંભલાવી :—

સાહેબ, હીનબાદને એથી કેટલી અજાણ્યો બી ઉપજી હશે તેના તંત્રો નામવર સેહલથી વીચાર કરી શકશે. જે પોતે ફરીઆદ કરી હતી, તે માટે સીનબાદ તેને સજા કરવા બોલાવ્યો હશે. એક ધારી તે બીહવા લાગે; તેથી બોલે રસ્તાની વચે નાખી તેનાથી અંદર જવાએ નહી, એક બાહુનું કાઢાડી, તેને બચી જવા માંગ્યું. પણ સીનબાદના ચાકરોએ તેની ખાતરી કરી કે તેની તંત્રો સંભાલ રાખશે, જેથી એ બચારને બીજું કાંઈ બાહુનું રહ્યું નહી.

તે નોકરો તેને એક ત્રાહટાં દીવાનખાનામાં લઈ ગયા, જ્યાં ઘણાક લોકો તહેરવાર પકવાનોથી ભરેલી એક તેબલ આસપાસ બેઠેલા હતા. તેબલની ઉપલી બાજુએ એક છુલ્લરગ, ત્રાહટી દાહડીવાલો અને સારા દેખાવનો મરદ બેઠેલો હતો, અને તેની પછવાડે તેના હેઠકો બળવા ને પુશકલ ફરમાબરદારો હાજર હતા.

આએ આખરવાલો આદમી પોતે **સીનબાદ** હતો. હેલકરી, આતલાં બધાં આદમીને, આવા દમામ ભરેલા મુકરા ઉપર બેઠેલાં બેઠ, ધુજવા લાગે, અને બીહતે બીહતે નમીને સઘલી મી-જલસને તેને કુતસ બળવી. સીનબાદ તેને પોતાની નજદીક બોલાવ્યો અને પોતાના જમના

હાથપર બેસાડી પોતે તેની માવજત કરી જમારવા લાગે, તથા પાસેની બેજ ઉપર જે ઉમદા સરાખના સીસા હતા, તેમાંથી તેની મરજ પડે તેતલો સરાખ નોશ કરાવ્યો.

ખાનું ખાઈ રહ્યા પછે, સીનબાદ, હીનબાદ સાથે વાત કરવી સર કરી; અને તેને અરબ લોકોના રેવાજ પ્રમાણે એક બીજને હમેસની બોલાવ્યો હોય તેમ, “ભઈ” કરી બોલાવ્યો તથા તેનું નામ તથા ઘણું પુછ્યો. તેને જવાબ દીધો, “મારા નામવર શેઠ, માઈ નામ હીનબાદછે.”

સીનબાદ—હું તંત્રોને મલવાથી ઘણું ખુશી થયો છું, અને હું હીમતથી કહું છું કે એજ મુજબ આએ સઘલી મંડલી તંત્રોને જોઈને રાજ થઈછે. તંત્રોએ થોડોવાર થયો ત્રાહટામાં જે ફરયાદ મુજરી તે પાછી તમારે પોતાને ત્રાહડે મને સાંભરવાનો સોખ થયોછે.

સીનબાદ બારીએથી પોતે હેલકરીને સઘલું બોલાતાં સાંભર્યો હતો, અને તેથીજ તેને અંદર તેરચો હતો.

સીનબાદના માંગવાથી હીનબાદ નીચી મુદી કરી ઘભરમને બોલ્યો, “જેહરખાન સેઠ, મારે કછુલ કરવું બેઠએ કે બહુ થાકી જવાથી આ-

,૫૦૦ લીગ લાંબા જઈ તે વાકવાકના ને મલે છે. પેહલાંતો મહને દરયો લા-
ણુ થોડા દીવસમાં પાછો હું હુસ્સાર થયો,
તે પછે એવી બીમારી ને કંધી ભાગવી નથી.
નમારી મુસાફરીમાં અમોએ ઘણાક તાપુમાં
ર કયું જ્યાં અમારો માલ અમોએ વેચ્યો
અદલ અદલ કર્યો. એક રોજ, રસ્તામાં
મેને એક નાહતું તાપુ જનાયું, જે પાણીની
પાતીની લગભગ ખરેખર હતું. તથા એક લી-
નાતરીથી ભરેલાં મેદાંન માફક જનાયું હતું.
નાખોદાએ તે જઈ સડ ખાંધવા કહ્યા, અને જે.

આને ગમે તેઓને જમીનપર જવાનો હોકમ
આપ્યો. એ સઘલા જનારમાં હું પણ એક
હતો.

પણ અમો ખાવા પીવાની મેજમા મસગુલ
હતા, તથા દરયાની થાક ભુલી ગયા હતા તે-
વામાં તે તાપુ એકાએક હીલયું અને અમેને
નાહટો આચકો આપ્યો.

સેહરાઝાડી એટલું બોલી મુખ બેઠી, પણ
બીજે દીવસે તેનીએ એ વાર્તા આગલ લ-
ખાવી :—

સાહેબ, સીનખાદ વાર્તા આગલ લખાવી બો-
લ્યો :— તાપુ હીલ્યું તે વાહાનપરના આદમી-
ઓએ જોયું, અને અમેને એકદમ વાહાનપર
પાછા જવાને કહ્યું, નહીતર કે અમો સઘલા કુ-
બી જવાની ધાસ્તીમાં હતા, કારણ જેને અમે
એક તાપુ કરી સમજ્યા તે મગરમજની પીઠ
હતી. જેઓ ચપલ હતા તેઓ વાહાણ-
ની સીડીને વલગી પડ્યા અને કેટલાકો ત-
રવા લાગ્યા. પણ હુંનો એ દરયક હરેમને
પાણીમાં ડુબકી મારી ત્યાં લગન તેની પીઠ
ઉપરજ હતો, અને આતસ સલગાવા લાકડા લા-
વ્યા હતા તેમાનો એક કતકો પકડી લેવાનેજ
માતર મને વખત મલ્યો. એ અવસરમાં સારો
પવન નીકલવાથી તેના લાલ લઈ નાખોદાએ
સડ ચઢાવવાનો હોકમ આપ્યો, અને જેઓ વા-
હાણને વસંતી રહ્યા હતા તથા તરતા હતા
તેમાંથી જેઓ મલી આપ્યા તેમને લેઈ તે વા-

હાણ હંકારી ગયા, જેથી કરી વાહાણપર જ-
વાની ને સઘલી આશા છોડી.

એ પ્રમાણે દરયાને સ્વાધીન હું થઈ પડ્યો
અને ખાકીનો વખત તથા આખી રાત મારી
છંદગી ખચાવાના ફાંફાં માર્યાં. શહેવાર પ-
ડતાં હું તદન થાકી ગયો, અને જીવવાની આશા
છોડી, પણ સારાં બાયગે એક મોજના જરથી
એક તાપુ ઉપર ઘસડઈ જઈ પડ્યો. એ જ-
આનો કીનારો ઊનચો તથા ખદકને હોવાથી
મારેથી ઉપર ચઢી સકાતે નહી, પણ મારાં
નસીબે કેટલાક ઝાહોડોના મુલ ખાહાર નીકલ્યાં
હતા તેનો આસરો મને મલ્યો. દરયાના મો-
જમાંથી બચી હું અધમુઓ થઈ જમીનપર પ-
છડ્યને મુરજ ઉગયો ત્યાં લગન પડ્યો, પછે
જેકે મારામાં કસી સકતી રહી ન હતી, તેપણ
કાંઈ ખાવાની જનસ સોધવાને ફસરાતો ફ-
સરાતો ચાલ્યો અને દધવચોગે કેટલોક સારો

તમે એવું ધારો છો કે જે દાલતથી હું 'જાન ભોગ-
બુધ્ધ' તે મે વગર મેહનતે ચેલવી છે. પણ એ તમારું
વીચારવું ખોટું છે; આવું શુભ ચેલવવાને માટે
તમે વીચારી શકો તેનાં કરતાં વધુ તનુ, તથા
મનની મને જેહમત ખેંચવી પડી છે." પછે આ-
ખી મંડળી તરફ ફરી તે બોલ્યા, "ખરે શ્રદ્ધ-
સ્થો. તમે ખાતરી સાથે માનજે કે મારા
પર પડેલા હાડેસા એવા તો હતા કે સઉથી
જોભીમાં જોભી પણ દાલત ચેલવવાને મારા
જેવી મુસાફરીઆ કરવાને છોડી દેતે. કદાચ
તમેએ મારા ઉપર ગુજરેલી અજબખીઆનો

કધી હેવાલ સાંભર્યો ન હશે, તથા મારી
મુસાફરીઆમા જે જે ભયમાંથી હું બચ્યો છું
તમે અનનનના હશે; માટે જ્યારે મને
તક મલી છે ત્યારે, હું એ મારી મુસાફરીના
સીલવાર તથા ખરો હેવાલ તમારી આગલ કે
ધારું છું, અને હું જીલ નથી કરતો પણ ત
તેથી ખુસી થશો.

સાનખાદ, પોતાની વાર્તા હેલકરીની ખાત-
કરવાને માટેજ કરનાર હતો તેથી, તે તેને
બોલે જ્યાં પોહોચાડવાનો હતો ત્યાં ખેડલવા-
નો હોકમ કરો, બોલવા લાગ્યો :—

સાનખાદ ખલાસીની પેહલી મુસાફરી.

જ્યારે મારો ખાપ જનતગુજન થયો ત્યારે
મારે માટે તે ખેડટી દાલત ચેલી ગયો હતો,
જે મે 'જાન સોખમાં સધલી ગુમાવી દીધી.
પણ અંતે મને મારી જીલ માલમ પડી અને
મને વીચાર આવ્યો કે પૈસાનો પણ નાશ થાય છે,
અને મારા જેવા બેચકલીના હાથમાં તે તકી
શકતો નથી. વળી મને વધુ એમ લાગ્યું કે
એવી વગર ધડાની જીંદગીથી હું મારા વખત-
નો ઘણો ઘેર ઉપયોગ કરતો હતો, જે કુ-
નયામાં સર્વથી વધારે કીમત ધરાવે છે. મને સુ-
હેમાનતની કેહવત યાદ આવી કે, 'મેહલત કંગા-
લ્યતપણા કર્તા બેહતર છે,' જે કેહવત મે વારંધડી-
એ મારા ખાપને ખેડડે સાંભરી હતી. એવા
વીચારોને આધીન થઈ, જે મારી પાસે હતું તે
મે જમાવ કર્યું અને મારી ખીલકતો હરાજ ક-

રી નાખી. પછે કેટલાક વેપારીઆ જેઓ દર-
યાને મારું વેપાર ચલાવતા હતા તેમની સાથે
જોડાયો. જેઓ મને ભલા આદમી દીધ્યા તેઓની
મે સલાહ લીધી; અને જે પૈસો મારી પાસે હતો
તેમા વધારો કરવાના ચેડાવથી, ખલસારા* ગયો,
અને ત્યાંથી ઘણાક ખીજ વ્યાપારીઆ સાથે
એક વાહાણ મારી તેમા સવાર થયો.

અમારી કીસ્તી ઉપડી ગઈ અને હીનકુસ્તાનને
રસ્તો લેવા ઇરાની અખાતમાં દાખલ થઈ
જે અખાતના જમના હાથપર આરેખીઆ ફેલીશ
તથા દાખા હાથપર ઇરાન આવેલું છે, અને જો-
કાના કેહવા પ્રમાણે તેની સઉથી મેહલ્ટી પોલાઈ
૭૦ લીજની છે. ઉગમન માહાસાગર તથા
હાઈ માહાસાગરનો વીસ્તાર ઘણો ખેડટું છે.

* ઇરાની અખાતમાં એક આવેલું બંદર.

ને જો એક દીવસ મોડો તે તાપુની આવ્યા હોત તો હું પોહોતો થઈ જાત, કા-મોખ્યા વગર વસ્તીનાં ભાગમાં મને જઈ પડું અશક્ય હતું.

ઠાડ વખત પછે તેઓએ શેહર તરફ કે-રી અને મને સાથે લેઈ ગયા તથા મીહરેજ-જ સાથે મારી મુલાખાત કરાવી. તેને મને કોણ હતો તથા કેમ તેના રાજમાં જઈ લા-ગો હતો તે પુછ્યું. મેં મારો હેવાલ કેહવાથી મારાં હીનભાગને માટે તેને દલગીરી જનાવી, અને તરતજ મારી માવજત કરવાનો હોકમ આપ્યો. જે તેના અમલદારો બરાબર ખતી રહી ખતવા લાગ્યા.

હું, વ્યાપારી હોવાથી, મેં મારા ધંધાના આદ મીઆ સાથે દાસ્તી કરી, અને જેઓ પારકા મુલકોમાંથી આવતા હતા તેમની ખાલ રાખતો ગયો કે તેમના કોઈ મને બગદાદ વીશે ખબર આપી શકે, અથવા તે મને પાછું મારે મુલક જવાને બની આવે. મારે અતરે જનાવડું જો-ઈએછે કે મીહરેજ રાજની રાજધાની દરયાને કીનારે આવેલીછે અને એક સાફ બંદર હો-વાથી દુનયાના સઘલા ભાગપરના વાંહાણો દર-રોજ ત્યાં આવતાં હતાં. વળી હું હીંદુ શાસ્ત્રીઓ-ની મંડલીમાં જવા લાગ્યો, અને તેઓની તક-રારે સાંભરવામાં જોઈ લેવા લાગ્યો; અને તે સાથે રાજની મુલાખાત હવેસ લેવા કરવાની મેં સંભાલ રાખી હતી, અને તેના હાકમો તથા ખંદની રાજઓ જે તેની પાસ આવતા હતા તેઓ સાથે વાતચીતને વેહવાર રાખ્યા. તેઓ મારા દેશ વીશે મને હજારો સવાલ કરતા હતા; અને મને તેમના ધારા તથા રીતભાત જાનવા-ની હોશ હોવાથી જે કાંઈખી નોંધ રાખવા જગ હતું તે વીશે હું તેમને પુછતો હતો.

એ રાજના હરતકમાં કેસલ નામનું એક

તાપુછે; અને તે વીશે તેઓએ મને ખાતરી સાથે જનાવડું કે ત્યાં દર રાતરે ઘોલ વાગવાનો અવાજ આવતો હતો, જેપરથી ખારવાઓ વીચારતા હતા કે તે દેજલનું રેશાન હશે. મેં એ અ-જાએબ જગા જવાનો થેલાવ કર્યો, અને રસ્તા-માં મેં બસો હાથ લાંબી માછલીઓ જોઈ જે-ઓથી મને બહુ ધાસ્તી લાગતી, પણ તેઓ કાંઈ ઈજ્જ કરતી હતી નહીં, કારણ તે એવીતો ખીહીકન હોયછે કે જરા ખખરાત થતાં નાહસી જાયછે. મેં ખીજ જાતની પણ અતરે માછલી જોઈ જે આસરે એક હાથ લાંબી હતી, અને તેમના માથાં ગુવડ જેવાં હતાં.

હું, ત્યાંથી પાછો આવ્યાં પછે એક દીવસે બંદર ઉ-પર ઉભો હતો ત્યારે એક વાંહાણ આવી લં-ગરવારે થયું, અને તરતજ તે ઉપરનો માલ ઉતા-રવાનું સરૂં કર્યો, અને વાંહાણ ઉપરના વ્યાપારીઓ તેમના દાગીના વખારોમાં ભરાવા મંડ્યા. કે-ટલીક ગાંસડી પર મારી નજર પડવાથી તે ઉપર મને માફ નામ દીસ્યું અને મેં જોયું તો જે ગાંસડી મેં બલસારાથી વાંહાણ ઉપર ચહલાવી હતી તેજ તે હતી. મેં નાખોદાને પણ આલ-ખ્યા; પણ તે મને કુખી ગયલો સમજતો હશે એવું ધારી મેં તેને પુછ્યું કે તે ગાંસડીઓ કોણની હતી. તેને જવાબ દીધો, “તે બગદાદ-ના એક સીનખાદ નામના વ્યાપારીની હતી, જે પણ મારી સાથે આવવા નીકલ્યો હતો; પણ એક રોજ હવે ધારયું તેમ, એક તાપુ નજદીક જઈ લાગાથી, તે, ખીજ ઘણાકો સાથે કીનારે ઉતર્યો. પરંતુ એ તાપુ તો એક ખોહટી

* મુશ્કલમાંનો દેજલને, જેમ ખ્રીસ્તીઓ કાઠ-ર પછે આવનારને સમજેછે, તેમ માનેછે. તેઓના કેહવા પરમાને તે દુનયાનો અંત આવશે ત્યારે આખી દુન્યા જીતશે, જેમાંથી મકા, મદીના, તારસમ, અને જરૂસલમનો ફરેસ્તાઓ ખચાવ કરશે.

પાણે જરૂરો ઓછુજ નહીં પણ એક મીઠાં પા-
ણીના ઝરો પણ મને મલી આવ્યો જેથી મને
બહુ મદદ મલી. મારી લુપ્ત મતાડી હું તે તાપુમાં
આગલ વધ્યો, અને એક માહટાં ગદાનમાં જઈ
લાગે જ્યાં દુરથી એક ઘોડો ચરતો મને જ-
નાયો. હું તે તરફ આશા તથા ધારતી કરતો
ચાલ્યો, કારણ મને ખબર ન હતી કે આગલ
વધવાથી મને મારી છંદગીના બોગ આવે.

જે પછે મારો હાથ પકડી તે મને એક
લેઈ ગયો, જ્યાં બીજાં ઘણા આદમીઓ
તેઓ, જેમ હું તેમને એક તાબુખ થતો
તેમજ મને એક વીરામય થયા.

તેઓએ આપેલા ધોરકમાંથી જે માદાં
જન કર્યું. એ પછે તેમને જે પુછ્યું કે આવાં
આખાનમાં તેઓને રહેવાનો સખખ શું, ને
જવાબમાં તેઓએ મને જનાવ્યું કે, તે

તે મને એક ગેદામાં લેઈ ગયો. (મફ ૨૦૧).

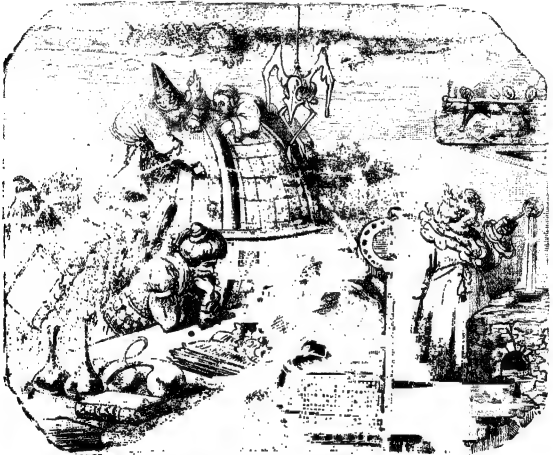
પડશે કે તે ખચવાનો ઉપાય મેલવી શકરા.
આગલ જતાં એક ખુંતી સાથે તે ઘોડાને બાંધેલો
દીધો, જે ઘણી ઊંચી તોખમનો હતો. હું
તે ઘોડાની ખુખસુરતી એક અબજોખ થતો
હતો તેવામાં મે એક આદમીનો અવાજ સાં-
ભર્યો અને ફરી જતાં મે મારી નજીક તેને
દીધો. તેને મને સવાલ કર્યો કે હું કોણ હતો.
મે તેને મારાપર પડેલા ગળખથી જનીતો કર્યો;

મીહરજ રાજના* ઘોડાવાલા હતા કે જે
તાપુનો માલેક હતો, અને જે શુંદર પ્રાણી મે
જેવું હતું તે લેઈ તેઓ તેની દરબારમાં જતા
હતા. વળી તેઓએ જનાવ્યું કે માતર થોડા
કલાક આસાચસ લેવાને તેઓ એ જગ્યાપર આવ્યા

* “મીહરજ” એ “માહરાજ” બોલનો અશુદ્ધ
વ્યવહાર થયે છે અને એનો અર્થ માહો રાજ
કરી થાય છે.

હાલી કરી, હું પાછો ચહુચો. મારી સાથે
રેવાર જાતના ખુશખોઈ વાલાં લાકડાં. ક-
ખચકલ, લવંગ, મરી અને આદુ ત્યાંથી લીધું.
એક તાપુ વતાવી છેલે અને ખલસોરે આચા,
ધી હું આચે શહેરમાં એક લાખ સીકવી-
નો ધની થઈ દાખલ થયો. હું અને માઈ

સીનખાદ મુગો રહ્યો. અને ગાયણુ મેની
વાતથી જે બંધ પડ્યું હતું, તે પાછું ચાલુ કર-
વાને ફરમાવ્યું. સઘલી બેગી મહેલી મંરણી ગ-
તના મુવાનો વખત થયો ત્યાં લગત ખુશાલીમાં
મસગુલ રહી. સીનખાદ, પછે એકસો સીકવીન-
સની કોઠલી મંગાવી, અને તે પેલા હેલકરીને

હીંદુ શાસ્ત્રીઓની મંડલીમાં જવા લાગ્યા. (સફ ૨૦૨).

કટુંબ એક બીજાને બહુજ પ્યાર સાથ બેત્યાં,
મે મરદ ખોરત એ બને જાતીના ગુલાઓ ખ-
રીદ કર્યા, અને એક જગ્યા લેઈ તે ઉપર જ-
પકાદાર ઘર બાંધ્યું. એ પરમાણુ જે દુખો મે
ખમ્યા હતાં તે ભુલી જઈ, અને છંદગીનું
શુખ ખોજ મજાહથી ભોગવવાના ચેકાવ કરી
રેહવા લાગ્યો.

આપી બાલ્યો, “હીનખાદ, આચે લે; તારે ઘરે
જા, અને મારી મુસાફરીની વધું હકીકત સાંભ-
રવાને કાલે પાછો આવજે.” તે હેલકરી પોતાને
મહેલાં માનથી તથા સીનખાદની બક્ષેસથી તા-
બુખ થતો ચાલતો થયો. જે પોતે જોયું તથા
સાંભર્યું હતું તેના હેવાલે તેનાં બધરી છોકરાંને
બહુ ગમત આપી, જ્યો સીનખાદની બક્ષેસને

માહી દરયાની સપાતી ઉપર મુતેલી હતી; જેવી તેઓએ ખાનું પકાવા સલગવેલા આતસ-ની ગરમી તેને લાગી કે તે હીલવા લાગી, અને માહાસાગરના ભીતરમાં જતી રહી. તેનીની પાંક ઉપરના ઘણાક આદમીઓએ દરઆઈ ધોરમાં વાસો કર્યો કે જે મધે કમનસોબ સીનબાદ પાણુ હતો. આએ ગાંસડીઓ તેનીએ, અને તેઓને

વેચવાનો એ ઠંડાવ કર્યો છે અને જ્યાં તેના સગાં મને મલી આવસે ત્યારે તેથી દ નરો તેમને હું સ્વાધીન કરીશ.” એ કહ્યું, ખોદા, જે સીનબાદ તમા મુવેલા સમજોદ હું છું, અને એ ગાંસડીઓ મારી છે.”

સેહરાઝાડી વખત થવાથી અતકી ગઈ ખીજ રાતે નીચે મુજબ તેનીએ બોલવું કર્યું:—

સીનબાદ, પોતાની વાત આણું રાખી બેગી મલેલી મંજીને કહ્યું:— જ્યારે નાખોદાએ મને એમ બોલતાં સાંભર્યો ત્યારે તે બોલ્યો, “અને ખારકેકતાલા, આજના વખતમાં આપણે કોણનો વીસવાસ કરી સખ્યે? માણસમાંથી સચઈ જતી રહી છે. એ સીનબાદને મારી નજરે કુખી જતાં જોયો હતો, અને તેજ મીસાલે વાંહણુપરના સધલા ઉતાડ્યો પાણુ તેને કુખતાં જોયો છે; અને હજુ તમે મને કહો છો કે તમે સીનબાદ છો. આએ કેહવી બેહાઈ છે! તમારા દેખાવ ઉપરથી તમે એક પ્રમાણીક આદમી જનાઓ છો; અને તોપણુ તમે જે તમારું નથી તે જલવવાને જુકું બોલવા ખીહતા નથી.”

એ કહ્યું, “જરા ધીરજ રાખો; જે મને કે-હવાનું છે તે જરા સાંભરો.” તે બોલ્યો, “ઘણું સાઈ, હું સાંભરવાને તૈયાર છું.” પછે હું કેમ બચ્યો હતો તેથી એ તેને વાકેરે કર્યો, અને મીહરેજ રાજના ઘોડાવાલાઓ સાથે મને કેમ મુલાખાત થઈ અને જેથી તેઓ મને આએ દરબારમાં લાયા હતા તે તેને એ જનાવું.

આએ વાતપરથી તે મારું કહ્યું માનવા લાગ્યું;

વળી. તરતજ વાંહણુપરથી કેટલાક આદમીઓ આવી પેહલાં જોએ અને આણુપર અને મારા બચવા વીશે તેમની ખુસાલી જાહેર કરી. છેલ્લે નાખોદાએ પોતે પાણુ મને આણુખી કાઢા-ર્યો, અને તે બોલ્યો, “તમારા બચવા માટે ખોદાના મુકર હોજો. એ તમારો માલ છે; તેથી જોએ ને તમારે ગમે તે એનું કરો.” એ તેના ઉપકાર માન્યો, અને તેના પરમાનીકપણુના બદલામાં મારા માલમાનો થોડો ભાગ એ તેને આપવા માંજ્યા પાણુ તેને મોહટાં દીલ સાથે તે લેવાને ના પાડી.

એ મારી ગાંસડીમાંથી જે સઢથી ઉમદા ચો-જે હતી તેમાંની થોડીક કાઢાડી મીહરેજરાજના બેત કરી, જે, મારી હાલત જનતો હતો તેથી ખજુ અજબજેબ થઈ પુછવા લાગ્યો કે, એ ચીજે હું કયાંથી લાચો. મને તે કેમ પાછી હાથ લાગી હતી તે એ કહ્યું. તે મારાં સારા ભા-ચગને માટે ખજુ ખુશી થયો, અને મારી બેટો કચુલ રાખી તેને બદલે વધારે કીમતી જનસોની મને નવાજેસ કરી. પછે તેની રજા લેઈ તેજ વાંહણુ ઉપર મારા માલને બદલે બોજે

રાક પક્ષી અને તેનું ધંડું (સર ૨૦૭.)

મને વાહાણ જતું જનાયું પણ તે એટલું દુર હતું કે થોડા વારમાં મારી નજર આગલથી જોય થઈ ગયું.

મારા મનમાં કેવા દુખ ભરયા વીચારે ઉત્પન થયા હશે તેના તમેજ વીચાર કરો. એખલા રહી જવાના અફસોસ કરવામાજ માફ નિહાટ આવ્યું હતો. હું કુખથી આવેજ થઈ રડવા લાગો. માથું અને કપાલ કુતવા લાગો અને જમીન ઉપર પટકાઈને નાસીપાચસ થઈ સુતો, અને એકથી વધારે ખરાબ વીચાર મારા મગજમાં ઘર કરવા લાગા. મારી પેહલી ખુસાફરીમાં મને મહેલા નફાથી સતોષ ન પામ્યા. તેને માટે હું મને શરાપ દેવા લાગો, કારણ માતર તેટલીજ દાલત મારી છંદગી સુધી મને ઘણી હતી. પણ અફસોસ કરવો એ ફાકત હ. તો, અને મને જે પસચાતાપ થયો તે ઘણો અમુરે હતો.

અતે મેં જોદાની ઉપર છતિમાર મુકયો; અને શું કરવું તેની કાંઈ સમજ નહીં પડવાથી એક મોહટાં ઝડ ઉપર ચઢી મારી આસપાસ જોવા લાગો કે મારી નજરે કાંઈ પડે. દરયા તરફ જોતાં મને આસમાન તથા પાણી સીવા-એ કાંઈ જણાયું નહીં, પણ જમીન તરફ જોતાં, મને કુરથી કાંઈ સફેદ માલમ પડ્યું. હું નીચે ઉતરયો, મારો બાકી રહેલો ખોરાક લીધો, અને જે સફેદ જનાતું હતું તે બાજુ ચાલ્યો, પણ તે એટલું તો દુર હતું કે તે શું હતું તેના મને ખયાલ વલીક નહીં આવ્યો.

નજદીક જઈને જોયું તો, તે મને એક સફેદ ઘણું ઊંચું અને જોલ ગુંબજ જેવું લાગું, છેક પાસે જઈ તેને હાથ લગાડી તપાસ્યું અને જોયું તો તે ઘણું લીસું હતું. આસપાસ ફરીને જોયું કે કચેરી તે હુંગાકું હશે, પણ તેમ કાંઈ હતું નહીં, અને તેના ઉપર ચઢવું પણ

માટે ખોદા આગલ ખંદગી કરી તેઓ તેને દા.
આ દેવાને જીવ્યાં નહીં.

પોતાના સઉથી સરસ કપડાં પહેલી, હીનખાદ
બીજે રોજે, આંખે સખી મુસાફરને ત્યાં ગયો
જે તેને બહુ માન સાથે બેત્યાં. ખંધા પહેરાણી
આવ્યા પછે મુકરો બીછાવામાં આવ્યો અને તે

ઉપર તેઓએ ઘણાક વખત કાઢાડ્યો. ખા
ખાદ, હાજર થયેલાઓની તરફ ફરી સં
ખોલ્યો, “અહરેયો, મારી બીજી મુસાફરીમાં
પર શુ શું વીત્યું તે મેહરબાની કરી સાંભરો
પેહલી કરતાં તમોને વધારે ગમત આપસે.
ઉપરથી દરેક જન ચુપ રહી ગયું અને સીન
આગલ બોલવા માંડ્યું :—

સોનખાદ ખલાસીની બીજી મુસાફરી.

તમોને ગઈ કાલે જનાવ્યું તેમ મે મારા ખાકીના
દીવસ ખગદાદમાંજ કાઢાડવાનો વીચાર કર્યો હતો;
પણ થોડા વખતમાં મને એ વગર ધડાની છં-
દગીથી કંતાલો આવ્યો. વ્યાપાર કરવાની પાછી
મારામાં હોશ થઈ. જે ધંધો કરવાની મારી ધાર-
ના હતો તેને લાયકનો મે માલ ખરીદ્યો, અને
જનીતા થયેલા વ્યાપારીઓ સાથે એકવાર ફરી
દરયાને સ્વાધીન થયો. અમો એક સારાં વાહા-
ણ ઉપર ચઢાડ્યા અને ખોદાને યાદ કરી તે
હંકારી ગયા. એક તાપુથી બીજાં તાપુ ઉપર
જઈ અમો ધંધો કરવા લાગા અને તેમાં બહુ
નફો હાંસલ કીધો. એક દાહાડે અમો એક તાપુ
ઉપર ઉતર્યા જ્યાં ઘણાક જેવાના ઝાડ હતાં,

પણ ત્યાં માણસ આ ઝાડ એ જાતનું જાનવર
તદન અમારી નજર પડ્યું નહીં. અમો ત્યાંના
મેદાનપર ફરવાને ઉતર્યા. કેટલાક કુલ એકથાં
કરવામાં અને કેટલાકો મેરો તોરવામાં ગુંતાયા
અને હું મારો શરાબ અને ખાવાનું લેઈ,
જે તોહટાં ઝાડ વચ્ચે તેના છાંયા તરે, જઈ બેઠા.
સારી પખે દબાવી હું જરા લેતી ગયો. હું કે-
ટલોવાર મુતો હતો તેની મને ખબર નથી, પણ
જ્યારે ઉઠી મે જોયું ત્યારે વાહાણુ જતું રહ્યું
હતું.

એટલું બોલી શેહરાઝાદી ચુપ રહી કારણ
દીવસ નીકલી ચુકો હતો; પણ બીજી રાતે
તેની આંખે પરમાને આગલ બોલી :—

સીનખાદ બોલ્યો, વાહાણુ જતું રહેલું જઈ
મને બહુ ધારતી પેઠા થઈ. હું ઉઠ્યો અને

મારી આસપાસ જોવા લાગ્યો, પણ મારી સાથે
ઉતરેલો એક વેપારી નજર પડ્યો નહીં. છેલ્લે

અશક્ય હતું. તે ઘરાવામાં આસરે પચાસ હગલાં હતું.

એ વખત મુરજ અસ્ત પામવાના હતો. અને એકાએક મોહક વાદલ થઈ આયુ હાય તેમ આસમાનમાં અંધારું થઈ ગયું. હું એ અંધ-કારથી બહુ અજાણ થયો, પણ જ્યારે મેં જોયું કે તે એક રાક્ષી કદનું પક્ષી હતું તથા મારી તરફ આવતું હતું, ત્યારે મારી અજાણ્યોની પાર રહ્યો નહીં. મને યાદ આવી કે મેં વાહણવટીએને એવાં એક પક્ષી માટે વારે ઘડીએ બોલતાં સાંભર્યું હતું, જેને રાક કરી કહે છે. મને લાગ્યું કે જે મોહકો ગુંબજ હું સમજ્યો હતો તે તેનું ઇંકુ હશે. ટુકમાં તે પક્ષી નીચે ઉતર્યું અને તે ઇંકા ઉપર બેઠું. જેણે તેને ઉતરતાં દીકું તેવોજ હું ઇંકાની નજ-દીક જઈ બેઠો. જેથી મારી નજદીક તે પક્ષીના એક પગ પડ્યો. જે ઝાડના એક મોહકો થઈ જઈ જતા હતા. મેં તેની સાથે મને, મારી પાછલીથી, મજબૂત બાંધ્યાં, એવી આરાધી કે જ્યારે રાક સહવારમાં ઊડી જશે ત્યારે આંખે વેરાન ટાપુમાંથી મને સાથે ઊંચકી જશે. આખી રાત એજ હાલતે રહ્યા પછે ઉજરકું થતાંજ તે પક્ષી ઊડ્યું, અને મને એટલું તો ઊંચે લેઈ ગયું કે પૃથ્વી દ્રુતીથી ગેપ થઈ ગઈ. એ પછે પાછું તે એવી તો ઝડપથી ઉતર્યું કે હું બેભાન બની ગયો. પણ જેવી જમીન લાગી કે મને હુશયારી આવી અને ઝડપમાં પાછલીના ગાંઠ છોડી નાખ્યો. મારેથી ભાયગે છુટકું હશે તેટલાંતો પોતાની આંખમાં એક અજાણ પક્ષી લેઈ તે પાછું ઊડી ગયું.

જ્યાં તે મને ચુકી ગયું હતું તે એક ઊંડી ખીન હતી, જેની આસપાસ એખાબુ પર્વત આવેલા હતા. જે આસમાન ખરાબર ઊંચા દીસતા, અને એટલાંતો સીધા હતા કે તે ઉપર

ચઢી બાહાર નીકલવું શકત હતું. એ એક નવા ગુચવાડામાં પડ્યો. જે વેરાન લમાંથી મને રાક લાગ્યું હતું તે સાથે ખાવતાં એ ફરફારથી કાંઈ મને વધુ કશયલો મેં જોયા નહીં.

ખીનમાં ફરતાં મને માલમ પડ્યું કે તે ખહીરાથી ભરેલી હતી, જેમાના કેટલાકનો નહ ધારવામાં આવે એટલા મોહકો હતા. મને તે જોયાથી બહુ મોજ મલી; પણ દુરથી મેં તરતજ એવો દબાવ જોયો કે જેથી મારી બધી ખુશાલી ઊડી જઈ હું ધુળવા લાગ્યો. જે મારી નજરે પડ્યા તે મોહકો અજાણ હતા, અને તેમનું કદ એટલું તો મોહકું અને લાંબુ હતું કે તેઓમાનો એક નાહતામાં નાહતો એક હાથીને સેહેલથી ગળી શકે દીવસના તેઓ પોતાના ફરમાં તેમના કુશમન રાક પક્ષીથી ખીલીને, ને રાઈ રહેતા હતા, અને માતર રાતનાજ બાહાર ફરવા નીકલતા.

આખો દાહાડો સારી સારી જગા મલી ત્યાં આસપાસ લેતા, ખીનની આસપાસ ફરવામાં મેં કાહાડ્યો. રાત પડતાં હું એક ગોફામાં ગયો અને વગર ધાસ્તીએ સુવાનો વીચાર કીધો. ગોફાનું મોહકું જે નીચું અને સાંકડું હતું તે એક ભારે પથર ચુકી મેં બંધ કીધું કે અંદર સાંપ આવી શકે નહીં. તે પથર ખરાબર બેસતો નહીં આવતો હતો તેથી અંદર ઉજરકું પણ સેહ-લઈથી દાખલ થઈ શકતું. મારા ખોરાકમાંથી થોડોક મેં ખાધો; પણ મારી આસપાસ સાંપ જે બોલતા હતા તેથી મને એટલી ધાસતી લાગતી કે મને જરાએ ઊંચ આવી નહીં. દીવસ રોશન થતાંજ સાંપ જતા રહ્યા અને હું ધુળતો ગોફામાંથી બાહાર નીકલ્યો. મારે જનાવડું જોઈએ કે આખો દાહાડો જે કે હું હીરાની ઉપરજ ચાલતો હતા તોપણ તેમને હાથ

હીરાની ખીન. (ચિત્ર ૨૦૭.)

વટીક લગાડવાની મને ઉલ્લેખ થઈ નહીં. અંતે હું બેસી ગયો, અને બુક બાચક ખાઈ લીધા, પછે આખી રાતના ઊભગરાને લીધે, સાંપથી સઘલી ઊપજતી ધાસતી છતાં ઊંઘઈ ગયો. મારી આંખ વીંચાતા ભાથગે જરા વખત ગયો હોશે, તેવામાં મારી બાબુમાં કાંઈક મોહટા અવાજ સાથે પડ્યું, જેથી હું જાગી ઉઠ્યો. એ એક કાચા ગોસ્તનો મોહટો કટકો હતો; અને તેજ વખતે જ બીજા ઘણાં જુદી જુદી બાબુથી તેવાજ કટકા પડતા દીઠા.

હીરાની ખીનને માટે, ખલાસીઓ અને બીજા લોકો, જે કહેતા હતા તથા તેમાંથી તે મેલવવાને વ્યાપારીઓ શું શું ઇજિકતીઓ લગાડતા હતા તેનું વર્ણન તેઓ કરતા, તે હું હંમેશા માનતો હતો નહીં; પણ હમણાજ મને માલમ પડ્યું કે તેવા કાંઈ નહીં પણ સાચુંજ બોલતા હતા. જ્યારે ગરૂ પક્ષીઓના માલામાં નાહના બચાં હોયછે ત્યારે વ્યાપારીઓ તેની પડોશમાં ખીનની અંદર માસના કટકા ફેંકેછે. જે હીરાની ઉપર જઈ તે માસ પડેછે તે હીરાની અની માસની અંદર ઝોંચી બેસેછે; ત્યાના ગરૂ પક્ષીઓ બીજા જગાના કરતાં બહુ મજબુત હોવાના સબબથી તે માસની ઉપર તરાપ મારી ફુંગરનાં સીખરપર આવેલા તેમના માલામાં તે લેઈ જાયછે, કે તેમનાં બચાં તે ઉપર પોતાનું પોષન કરે. વ્યાપારીઓ માલા આગલ તરતજ દોડી જઈ ગરૂ પક્ષીને ઉરાડી મુકેછે અને માસમાં વલગી રહેલા હીરા કાઢાડી લે છે.

આએ હીકમત જોઈ નહીં ત્યાં લગન તે ખીનમાંથી બચવાની જે સઘલી આશા છોડી હતી, અને ત્યાંજ મારી ઘોર થશે એકું ધાર્યું હતું; પણ હવે જે મારો વીચાર બદલશે કારણ આએ માસના કટકા પડવાથી મને બચવાનો ઉપાયે મુજ પડ્યો.

સુર્યના દરશન થવાથી રોહરાગ્રાડી અતકી ગઈ, પણ બીજા રાતે પાછી તે નીચે મુજબ આગલ બોલી :—

તેનીએ મુલતાનને કહ્યું, “સાહેબ, સીનબાદ પોતાની બીજી મુસાફરીની હકીકત, આજે પ્રભાતે આગલ જણાવી.”—

મને સર્વેથી કીમતી જે હીરા જણાયા તે એકથા કરવા માંડયા, અને જે ચામડાની કાથરીમાં મારા ધોરાક હતો તેમાં મેં તે ભર્યા. મેં પછે ઘણાજ ખાહુદો માસને એક કટકો લીધો અને મારી પાઘડી વડે મારી પીઠ ઉપર તે મજબુત બાંધ્યા અને ઊંધે મસ્તકે જમીન ઉપર મુકી ગયા. સુવા આગમજ હીરાની કાથલી જે મારાં ઝરામાં મજબુત બાંધી હતી.

હજી તો મને મુતાં વાર નહીં લાગે તેટલાં તે પક્ષીઓ આયાં. દરેકે એકકો માસનો કટકો લીધો; અને તેઓમાનું એક જે સઉથી જખરું હતું તે મને બાધિલા કટકાને પકડી ઉડી ગયું અને પાહાડપરના પોતાના માલામાં લેઈ જઈ મુકયા. વ્યાપારીઓ તે પક્ષીઓને ઉરાડી મુકવાને તરતજ ખુબ પાડવા લાગા. જ્યારે તેઓ નાહસી ગયાં ત્યારે તેઓમાંના એક જન જે માલામાં હું હતો તયાં આયો. મને જોઈ તે ઘણા ઘભરાયો; પણ પાછો મક્કમ થઈ હું ત્યાં કેમ જઈ લાગ્યો હતો તેની તળવીજ કર્યા વગર, મારી સાથે મારામારી કરવા લાગ્યો અને જન પુછવા લાગ્યો કે મને તેનો માલ ચોરવાની શું સતા હતી. મેં જવાબ દીધો, “જ્યારે તમે મને ચોલખશે ત્યારે વધારે માન સાથે મારી સાથે તમે વરતસો. તમે ઘભરાઓ ના, મારી પાસે તમારે તથા મારે બનેને માટે

જોઈએ તે કરતાં વધુ હીરાછે અને બધે વ્યાપારીઓના એકથા કર્યે તે કરતાં પણ તે ઘણાછે. તેઓના નસીબના જોરે જે મલી આવ્યા તેછે; પણ મારે માટે તો એ ખીનના તલ્યામાંથી મને પસંદ પડતા જે વીણી લીધાછે, અને જે બધા આજે કાથલીમાંછે.” હું ખોલી આગમજ ખીજ બધા વ્યાપારીઓ મને જોઈ અજબજાબ થતા તે જ્યાંપર આવી બેંગા થયા; અને મેં જ્યારે તે મને મારી તવારીખ કેહી ત્યારે તેઓ અતીઘણા વીસમય થવા લાગા. પણ તે બધા મારા છુતકારા માટે જે કરેલી ચુકતી કરતાં તે અમલમા લાવવાની મારી હીમત માટે બહુ વખાન કરવા લાગા.

તેઓ મને તેમની છાવનીમા લેઈ ગયા, અને ત્યાં મારી કાઠલી ખોલી મારા હીરાનું કદ જોઈ તેઓ આંગલા કદવા લાગા, અને તેઓએ કપ્પલ કર્યું કે તેમના દીધામાં આવેલા સઘલા હીરા મારાની આગલ કાંઈ ખીસાદમાં નહીં હતા. દરેક વ્યાપારી પોત પોતાને માટે એકકો ગરૂ પક્ષીના માલો વેહ્યી લેતા હતા તેથી જેના મારા અસ્તકવાલો માલો હતો તેને મેં તેમાંથી જોતલા જોઈએ તેટલા હીરા લેવાને કહ્યું. તેને માતર તેમાંથી એક લીધો અને તે પણ સઉથી નાહનો લીધો. મને કાંઈપણ ધજ કરવાની ધાસતી વગર મેં તેને ખીજ લેવાને આજુબજી કીધી, ત્યારે તે જોલ્યા, “મને જોટલો એક ખસછે, કે જે વેચવાથી મને ફરી એક

કામ માથે લેવાની ગરજ રહેશે નહીં, અને જે-ટલી દાલત મને જોઈએ તેતલી હું એમાંથી મેલવીશ.”

તે વ્યાપારીઓ સાથેજ હું રાતના ત્યાં રહ્યો, અને જેઓએ મારી વાત સાંભરી ન હતી તેમને માટે જે ફરી તે કહી સંભલાવી. આવી ભયમાંથી બચ્યા માટે મારી ખુશાલીના પાર રહ્યો નહીં. હું મને સ્વપનો જેવો હાંઉ તેમ ધારવા લાગ્યો, અને આવી આકૃતમાંથી છુટો હતો તેને ખરો ખ્યાલ લાવવાને હું હીમત કરી શક્યો નહીં.

તે વ્યાપારીઓએ માસના કટકા ઘણાક દાદાહાજ મુધી ફેંક્યા કીધા. દરેક જનની મરજી પરમાને હીરા મલવા પછે એઓ એક શહેવારના સઘલા સાથે ત્યાંથી પાછા ફર્યા, અને પેલા ઉનચા પવંતોની નજદીક ગયા, જ્યાં ઘણા લાંબા સરપો હતા અને જેઓથી સારાં ભાયજો એઓને કોઈને કાંઈ નુકસાન થયું નહીં. જે પેહલું ખંદર મધ્યુ ત્યાંથી એઓ વાહાણ ઉપર ચઢી ગયા અને થોડા દીવસમા રોહા નામના તાપુમાં જઈ લાગ્યા જ્યાં કપુરના ઝાડ ઉગેછે. એ ઝાડો એટલા જાડા હતા થાયછે તથા એઓની દાખલીઓ એટલીતો પંધરઈ ગયલી હોયછે કે સો આદમી તેના છાંયડા તરે સેહલઈથી સમઈ શકે. જે રસથી કપુર ખનેછે તે એ ઝાડોને આંધર પાડયાથી તે મધથી વેહછે. તે રસ એક વાસનમાં જીલેછે, જેમાં જ તે ખંધઈ જાયછે અને તે પદારથને આપણે કપુર કરી કહીએ છીએ; એ પરમાણુ રસ કાઢાડી લીધાં પછે તે ઝાડો કરમઈને મરી જાયછે.

એ તાપુમાંજ વળી જેનડો મલી આવેછે, જે હાથીથી નાહતું પણ બેંસ કરતાં તોહડુ જનવર હોયછે. તેને નાખ આગલ એક હાથને આસરે લાંબું સીંગડું હોયછે; એ સંગીન હોયછે

તથા વચેથી ફાંતેલું રહેછે, તથા તેના ઉંદ લીલીથી માણસના જેવો આકાર ખનેયછે. જેનડો હાથી સાથે લડેછે, અને પે સીંગડું તેના પેતમાં બેકી દઈ માંમાં ઉપર ઊંચકી લેઈ જાયછે; પણ હાથીનું લોહી ચરબી નીકલી તેની આંખમાં જવાથી આંખની તે નીચે પડેછે; અને વળી તેમાં વધ એ અજબજબ જેવું જનાવવાનું છે કે રાક પક્ષ આવી તે ખનેને પોતાના પંખમાં ધરી, તેના ખચાને વાસ્તે ખોરાક કરવા લેઈ જાયછે.

તેઓને કંતાલો ઉપજે તે માટે હું એ તાપુમાં જાયલી ઘણીક ચીજનું વર્ણન કરવાનું માડીવાલું છું. હીઆંથી જે મારા હીરાને ખદલે કેટલીક બીજી વેપારની જનસ લીધી પછે એઓ બીજાં તાપુઓપર ગયા; અને તે ખંડપરના ઘણાક બીજાં રોહરોમાં સોડો કરી છેલે ખલસોરા પોહતા જ્યાંથી હું ખગદાદ ગયો.

ગરીબોમાં જે ઘણીક સખાવત કરી તથા ભારે ગંજ જે એકથો કર્યો હતો તે ઉપર જોઈ મજહૂમા મારા દીવસ ગુજરવા લાગ્યો. એ પરમાણુ સીનબાદ પોતાની બીજી મુસાફરીની વાત પુરી કરી અને હીનબાદને બીજા સો સીકવીન આપી બીજે દીવસને માટે પાછું ઈજન કરી રવાને કર્યો.

ખાકીના મેજબાનો પણ પોતાને ઘરે પાછા ફર્યા અને બીજે રોજે વખતસર આવી હાજર થયા; તેમાં યાદ રાખવું કે આપણા હેલકરી સાહેબ પણ પોતાની બધી ફરયાદ ભુલી જઈ ખરોખર વખતે હાજર રહેવાને ચુક્યા હતા નહીં સફરો ઊંચક્યાં પછે સીનબાદ, સર્વેન ધ્યા રાખવા કહી, પોતાની ત્રીજી મુસાફરીનું આ પ્રમાણે વર્ણન કર્યું:—

સીનબાદ ખલાશોની ત્રીજી મુસાફરી.

મારી આગલી બે મુસાફરીમાં જે જે મુસી-ખતો મારા ઉપર ગુજરી હતી તે જાનમળહમાં પડવાથી હું તદ્દન વીસરી ગયો ; અને ભર જુવાનીમાં હોવાથી કામકાજ વગર પડી રહેવાથી મને કંતાલો ઉપજ્યો. જે ભયમાં ફરી મને લેઈ જઈ નાખવા ચાહતો હતો તેને હું કહાણી દીલ કરી ગંધીન થયો, અને બગદાદમાંથી ધંધાને સરનજમ એકથો કરી ખલસારા ગયો, ત્યાંથી પાછો કેટલાક વ્યાપારીઓ સાથે વાહાણુ પર ચઢ્યો. અમારો મુસાફરી લાંબી હતી, જે મવસરમાં અમેએ ઘણાક બંદરો કીધાં અને ત્યાંથી ધંધામાં સારો નફો હાંસલ કીધો. એક રોજે મોહટે દરયે અમેને ભારી તોફાન લાગવાથી અમે આડે રસ્તે નીકલી ગયા. એ તોફાન ઘણા દાહાડા ચાલુ રહ્યું તથા એક તાપુ આગલ અમે ઘસડી ગયા, જ્યાં લંગર કરવાને

નાખોદા બહુ નારાજ હતો ; પણ અમેને ત્યાં થોભવાની ફરજ પડી. સઠ બાંધી રહ્યા પછે નાખોદાએ કહ્યું કે, એ, અને પાસેનાં બીજાં તાપુઓ ઉપર સંખ્યાબંધ મોહટા ખાલવારાં જંગલી આદમીઓ વસેછે, અને જેઓ થોડાવારમાં આપણા ઉપર હોમલો કરી ચઢી આવશે. એકે તેઓ સઘલા વેહત્યાં આદમીછે, તોપણુ આપણે તેમની સાંભે થઈ શક્યું નહીં, કારણુ તેઓ કીડીની કાણી ઉભઈ જાએ એટલાંછે ; અને જો આપણાથી તેમનામાના એકે ને પણ મારી નખાચો તો તેઓ આપણુ સઘલાપર એકદમ તુતી પડી આપણો નાશ કરશે.

દીવશની રોશની એવામાં જનાવા લાગી તેથી સેહડાઝાડીએ ચુપ રહી બીજે રોજે આગલ કહ્યું :—

સીનબાદ બાલ્થો, નાખોદાના બોલો સાંભરી મમે બધા ઘભરાતમાં પડ્યા ; અને અમેને રતજ જનાયું કે તેને જે કહ્યું હતું તે તદ્દન રૂંજ હતું. બે મુમાર, બદશીકલ, આસરે બે ફુત યા, તથા લાલ ખાલથી તદ્દન ભરઈ ગયલા

જંગલીઓએ અમે તરફ વરતા આવી લાગ્યા, અને અમારાં વાહાણુને ઘેરી લીધું. તેઓએ આવતાંવાર અમેને કાંઈ કહ્યું પણ તેઓની ભાષા અમે સમજ શક્યા નહીં. તેઓ વાહાણુની બાજુએથી એવા ઝડપમાં ચઢી આયા કે

